GUSTAVSBERGAREN

SOMMAREN 1965

GUSTAVSBERGAREN

Orts- och personaltidning
Utgiven av diskussionscirkeln
Forum, Gustavsberg
Redaktör och ansvarig utgivare
Gösta Dahlberg
Fotos: Hilding Ohlson
Redaktionens adress
AB Gustavsbergs Fabriker
Gustavsberg
Telefon 0766/301 00
Postgiro 27 51 73
Övriga redaktionsmedlemmar
Bertil Peterson, Fritz Berg
Axel Björkman, Sven Wahrenberg
Pren.avgift pr år 7:50, utlandet 8:50

Årg. 23 Nr 3

Ur Innehållet:

Semester, *1* — Att önska och att få, *2* — Forum: Annat var det när jag var ung, *3* — I närkamp med bullret, *4* — Friberg fick miljonpris, *6* — FN 20 år, *7* — Pension och arbete, *8* — Saltstänk från Farstaviken, *11* — På drejskivan, *12* — Ris och ros, *13* — En kväll på Tomteboda, *14* — Prolog till Blåsorkestern, *15* — I förbifarten, *16* — Företagsnämnden, *18* — Kommunalt, *20* — Från skolans horisont, *22* — Ungdomsträffen, *23* — Årets konfirmander, *24* — Konsum-Domus, *25* — Idrottsspalten, *26* — Finska spalten, *27* — Från pastorsämbetet, *28*.

Omslagsbild: Sommarfläktar över Mörkdalsängen.

Speglar min kärlek till havet
Endast min längtan tillbaka
Minnets film presenterar
Ett barn mellan sömn och vaka
Saga och syn som blandas
Trädgardinsfladder i vinden
Evigt skall drömmens trollspö
Rita sin sömnros på kinden. *Edla*

Jag sitter i min egenhändigt målade vilstol och tittar på bergets grönska, där aftonsolen skiner mot tallarna, vars stammar svarar med en ljusbrun reflex. Vad det är vackert det där med natur. Koltrasten i grantoppen låter höra sin lugna, vemodiga melodi. Allt är så ljuvligt stilla. Utan de sedvanliga friska kårarna nerifrån åkerfältet, utan bruset från framrusande bilar bortifrån landsvägen. De står också stilla — det är söndagskväll och kö in till Stockholm.

Nu kan jag snart slicka igen konvolutet med slutkorrekturet på sommarnumret. Sen är det tryckeriet, som får skynda sig om vi ska få fram tidningen innan alla gustavsbergare gett sig iväg för semester. Det känns skönt, som en verklig avkoppling — jag menar förstås att slippa tidningsstressen. Men jag erkänner också att det känns skönt, när samhället töms på folk. Man får liksom litet andrum och bestämmer själv över sin tid — hoppas jag.

Häromdagen hälsade jag på Knut Andersson, som fyllde 93 år. Den kärngubben medgav att benen inte bär så bra, men han gör sina promenader, inte så mycket ner till fabriken, mera till Hemmet, liksom för att inspektera den miljön. Vår gamle ålderman i Veteranklubben berättade om gamla tider och när man fick semester under Midsommarhelgen. Han prisade den toleranta syn som numera finns gentemot folket och i synnerhet mot de gamla i gården. Detta t.ex. att man inte kräver att jobbet ska upphöra vid pensionering. Jag sökte förklara att vi behövde dem, och skulle vi ha anmodat dem som fått pension att lägga av, så hade vi ofta stått utan en rad av tjänster, som hjälpt företaget på väg, och mist folk, som haft rik erfarenhet på många områden.

Det där med att få pension, kan man väl likna med en andra semester. Inte ligger det så långt i fjärran för flera av oss. Kärnan i vår personalkader är mellan 50—60 år. Så i andanom ser många av oss fram emot den tiden, då man faktiskt får göra vad man själv vill.

Jag måste vara ganska trött just nu, eftersom tankarna sysslar med semester, vila, rekreation och pensionering . . .

Den skönaste semestern. Ja det var allt ombord på Honovi, på kryss i yttersta skärgården under några veckor för några år sedan.

Den roligaste semestern. Den var på Nissafors, där KF en gång hade ett semesterhem. Fin luft och trevliga människor, friluftslekar, bad, canastakvällar.

Den varmaste semestern, 30 grader i skuggan, i Milano och Laveno, flämtande vid en öl efter klättring i Domen, eller efter en boccia.

Den intressantaste semestern var den med buss kors och tvärs i Danmark med titt på kulturminnen, bad i Västerhavet och härliga fiskrätter.

Den tråkigaste semestern var nog då frun var sjuk och barnen inackorderade på annat håll. Det är inte gott för mannen att vara allena.

Den lugnaste semestern. Hemma med sådant pyssel, som man vill göra på lediga stunder, småreparationer, fotos, frimärken, impulsutflykter och dessemellan långa kaffe- och saftpauser på balkongen.

Det är Edlas dikt härovan som kommer tankarna att fladdra så här. Begynnelsebokstäverna blir ju SEMESTER, och mellan raderna kan man skåda alla granna kaleidoskopbilder från härliga somrar, sköna semesterdagar, sol och saltstänk.

Jag hoppas Du får den Trevligaste semestern!

Red

Att önska och att få

Trots alla olikheter har vi människor mycket gemensamt. Vi har alla en hel del önskningar och förhoppningar. Vi vill forma tillvaron så, att den ger oss mesta möjliga trygghet och glädje.

Det är lätt att göra upp en hel lista med rimliga och naturliga önskemål. Som enskilda personer kan vi säkert ha åtskilligt övrigt att önska och eftersträva. Om vi så lämnar den privata sfären och tar sikte på det gemensamma, exempelvis organisationerna och samhällslivet, finner vi också mycket som borde vara annorlunda och bättre. Vart vi vänder oss finns det fog för önskemål.

Förmågan att önska och hoppas är en god sak. Utan drömmar och visioner kan vi inte gå framåt. Förnuftiga och målmedvetna önskningar kan ge lust och kraft att förvandla dem till verklighet.

Ett är visst: Vi kommer inte långt om vi låter det stanna vid fromma önskemål. Ingen snäll tomte eller fé ger oss vad vi önskar. Här gäller att själv är god dräng. Det är vår egen sak att göra tillvaron bätre och trivsammare genom att utveckla våra personliga färdigheter och egenskaper. Den egna insatsen betyder alltid mycket för resultaten, antingen det är fråga om enskilda eller gemensamma problem. De önskemål vi kan ha på den egna familjen, kamratkretsen, arbetslivet, föreningarna och samhället har sitt starka samband med vår personliga inställning och aktivitet.

Ack, vad kan jag göra åt det här — tänker mången. I vissa sammanhang kan en sådan fundering ligga nära till hands. Men detta är dock en farlig tankegång, eftersom den kan förleda oss till en förlamande passivitet. Vi kan i många fall uträtta mycket, om vi bara inser våra möjligheter och går till verket med friskt humör. Det är inte stora later och starka ord utan många små insatser av uppbyggande art, som skapar något av värde och ger livet ett rikare innehåll.

Det är sympatiskt att vi inser vår egen begränsning. Vi har ingen anledning att känna oss alltför duktiga och märkvärdiga. Idealet är att förena en ödmjuk insikt om de egna bristerna med en varm önskan att avhjälpa dem. Det finns goda möjligheter att öka kvalifikationerna och vidga horisonten, bara vi tar vara på dem. Det finns också tillfällen till förnuftiga insatser inom den egna gruppen och organisationen, där allas vår medverkan behövs. När vi tar itu med detta blir vi mera tillfreds med oss själva, och då får vi lust och kraft till nya ansträngningar.

Våra önskemål bör alltså ta gestalt i många tillsynes små bemödanden, och dessa leder oss närmare målen. Det finns ett klart samband mellan önskningar, insatser och resultat. Hela tillvaron är en växelverkan mellan att ge och att få. Det inser vi — men tar vi alltid konsekvenserna?

V. J.

Sjösala - glimt

Efter Evert Taube

Teckning av Sven Jonson

Sjösala lövängar blomstra,
nu fröjdar sig åter naturen,
primulan blommar
och smörblomman
lyser som guld i det gröna,
vattnet i tunnan vid knuten
är gullgult av frömjöl från tallen,
poppeldun snögar
och häggarna
sprida sin vällukt med vinden
kring dina blänkande fjärdar,
o, Roslag, mitt hemland i havet.

*

Tärnan har fått ungar
och dyker i min vik,
ur alla gröna dungar
hörs finkarnas musik,
och se så många blommor
som redan slagit ut på ängen.
Gullviva, mandelblom,
kattfot och blå viol.

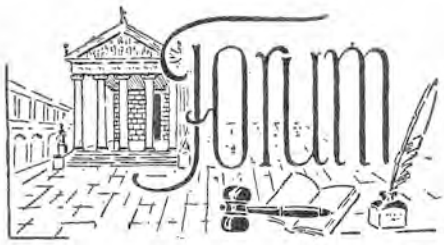

"Annat var det när jag var ung . . ."

Många människor har en tråkig benägenhet att alltför snabbt och alltför kategoriskt bedöma sina medvandrare. Om en person t. ex. hamnar i avdelning opålitlig, är det mycket svårt för den drabbade att arbeta sig ur den fållan. Likadant är det på de flesta områden, och ofta tycks det vara ungdomen som blir utsatt för den här mentaliteten. Så exempelvis när vuxna inbillar sig, att det växande släktet är likgiltigt för en mer ordnad fritidsverksamhet, därför att några av dem krossar lampor och för oväsen om kvällarna.

Om man resonerar på det sättet, driver man en utpräglad strutspolitik. Vederbörande konstaterar bara faktum, och sticker sedan kvickt ner huvudet i sanden. Undersöks däremot företeelsen närmare, leder det genast till mer fruktbärande resultat. Man upptäcker att ungdomarna som krossar lampor gör det för att de har tråkigt. De har helt enkelt inte någonstans att ta vägen.

Ungdomar i föreningar klarar alltid lokalfrågan mer eller mindre provisoriskt. Där samlas man nämligen kring en gemensam idé, som skänker en stark samhörighetskänsla. De som däremot står utanför föreningslivet har det betydligt svårare. Olika sammanslutningar har möjligheter att få lokaler och bidrag, bara de kan visa på en verksamhet och ett visst antal medlemmar. Men de föreningslösa kan inte få någonstans att ta vägen, trots att de skulle bli Gustavsbergs största förening om de sammanslöt sig. Om man ställer saken på sin spets kan man säga, att detta är grov intolerans. Därför att några människor valt det ena av två möjligheter, får de inte samma rättigheter som de som valt det andra. I valet mellan det mer bundna föreningsalternativet och möjligheten att mer spontant utnyttja fritiden, har de helt enkelt valt det senare. Därmed har de naturligtvis inte deklarerat, att de inte är intresserade av en egen samlingsplats. För att riktigt förstå problemet, måste man tänka sig in i vad det innebär att vara ung.

Det rent medicinska förloppet är ju att hypofysen börjar producera ett nytt könshormon. Detta ger som bekant inte bara upphov till radikala biologiska förändringar utan också till psykologiska och sociala problem. För det är ju så, att den trygghetskänsla som barnet tidigare funnit hos föräldrarna försvinner snabbt. Detta faktum måste enligt all psykologisk erfarenhet få mer eller mindre besvärliga konsekvenser. När pojken eller flickan upptäcker att föräldrarna inte är de hjältar och helgon de trott tidigare, är det bara naturligt att deras besvikelse tar sig uttryck i en viss aggressivitet. Som en naturlig följd söker då tonåringen den förlorade tryggheten och gemenskapen hos jämnåriga. Det är följaktligen främst hos kamraterna som personligheten kommer att danas, och det är därför ytterst betydelsefullt vilken sorts bekanta den unge söker sig till. Skall han eller hon välja den enkla gemenskapen i gatornas gäng, eller den slitstarka som utvecklas i grupper samlade kring positiva målsättningar?

Vi vet genom olika vetenskapliga arbeten att ungdomsbrottsligheten ökat nästan oavbrutet sedan krigsslutet. Vi känner också till att ungdomsfylleriet tagit oroväckande proportioner. Med detta som underlag svamlar många äldre om hur bra de själva var i sin ungdom, hur de minsann klarade sig utan bidrag och på det hela taget var fantastiska. Men innan man börjar orera om sin egen förträfflighet, så bör man undersöka vad som egentligen hänt under de senaste decennierna.

För inte så länge sedan levde befolkningen fortfarande ofta isolerat i mindre samhällen där alla kände alla. Där blev den som gjorde sig skyldig till något brottsligt genast föremål för de andras ogillande. Man levde efter Tio Guds bud, och den starka familjesamhörigheten präglade uppfostran. Arbetsdagen var lång och lämnade inte mycket tid och krafter över. Men arbetstakten var å andra sidan ganska moderat, och kraven på kunskaperna var för de flesta inte särskilt höga. På fritiden kunde man dricka sig berusad och slåss, och det gjorde man också. Men frestelserna till förmögenhetsbrott var mycket små, eftersom det inte fanns mycket annat att stjäla än mat och kläder. Det gick heller inte att omsätta det stulna till mycket annat.

Idag är förhållandena helt annorlunda. De starka familjebanden försvagas lätt, när de båda föräldrarna arbetar utom hemmet på ett sätt, som minskar deras förmåga att ta hand om barnen. Principen om en friare fostran har av alltför många uppfattats som frihet från fostran. Bosättningsrelationerna är ju också helt olika. Under de senaste decennierna har en stor del av befolkningen flyttat från landsbygd till tätorter, och detta har resulterat i oändliga bostadsköer med allt vad det innebär. Vad beträffar frestelserna, så behöver man bara tänka på den ökade fritiden för att förstå att frestelsetrycket stigit enormt.

Det går naturligtvis inte att råda bot på problemet genom att hindra folk från att bosätta sig i städerna. Lika verklighetsfrämmande är det att försöka minska fritiden och antalet cyklar, mopeder, bilar osv. Däremot kan man mildra frestelsetrycket genom några andra mindre drastiska åtgärder. Samhället kan t. ex. hjälpa ungdomen att välja lämpliga fritidssysselsättningar genom att inrätta en ungdomsgård, uppmuntra föreningsliv och annan positiv fritidsverksamhet. Detta är åtgärder som absolut inte kostar mer än vad de smakar, och därför bör de till allas gagn genomföras kraftigare än tidigare.

När fågelmamman knuffar ut sina ungar ur boet, är det i förvissning om att de skall lära sig flyga på vägen ner. Men själva är vi nu inte fåglar, och vi borde därför vidtaga mer överlagda åtgärder när en människa skall börja klara sig på egen hand. Det gör vi naturligtvis också, men det behövs fler säkerhetsanordningar för att flygningen skall börja så smärtfritt som möjligt.

Gösta B. Arvidsson

I ST har ungdomen kommit till tals genom uppsatser kring ämnet "Ung fritid". Första priset gick till Gösta Arvidsson, Gustavsberg, för artikeln Därför är gänget vårt enda alternativ. För Forum skriver han här ett inlägg kring samma tema.

John Bellander

i närkamp med bullret

Buller har alltid varit till både trevnad och besvär för människan. Under senare årtionden har bullret allt mer intensifierats. För pojkar och ungdom är knarrens knattrande, bilens rusande och jetmotorns rytande ett härligt nöje, men i fabrikerna med deras ökade produktion har bullret åstadkommit ett inferno med en rad hörselskador som följd.

De skador, som bullret ger upphov till, ligger närmast uteslutande på hörselns område. Man kan dock även finna inflytande på det mentala området, inverkan på arbetsprestationen och på frekvensen av olycksfall. De senare tre kategorierna skador är dock av mycket liten betydelse. För att störningar på det psykiska området skall uppstå, måste det finnas ett disponerande moment hos individen i fråga.

Ju högre toppar i ett för övrigt jämnt buller dess mer störande är bullret. Minst störande är det buller, som har jämn intensitet och mest störande det buller där frekvens och intensitet växlar oavbrutet.

Till bullret knyter sig även otrevnaden med att man ej kan prata med sin granne.

Vad bör man nu fordra av bullerbekämpning? Ja bullret får givetvis ej ge upphov till bestående skador. Bullrets intensitet skall förminskas innan det når in till örats vitala delar och likaså skall frekvensen i den mån detta kan göras minskas. Oregelbundet buller, som ju är en av de svåraste skadeorsakerna, torde vara relativt lätt att komma tillrätta med ehuru mången gång det mest kostsamma.

Inom många arbeten får man tills vidare ställa förhoppningarna små, i väntan på att nya arbetsmetoder skall prövas fram.

Följden av bullerpåverkan är först en uttröttning av hörseln svarande mot en frekvens på 4000. Denna uttröttning går snart över vid vila. Ju längre man utsättes för det skadliga bullret, ju större förändringar uppträder i innerörat och till slut får man skador som ej går tillbaka och som allt mer griper över på språkljudets område.

Vi skall nu gå igenom de faktorer, som inverkar på uppkomsten av hörselfel, då det gäller buller.

Som redan sagts är det bullrets intensitet, som är den skadligaste faktorn. Var riskgränsen går för skadligt buller har man s. a. s. fått komma överens om. Åsikterna går mycket isär. Detta beror mycket på individens motståndskraft mot buller. Man kan träna sig mot buller. Ett friskt öra med god luftförande cellbildning kring örat är mycket mer motståndskraftigt än ett öra, som av än den ena än den andra anledningen är sjukt. Hos en människa med nedsatt mental kraft är buller även mer skadligt. Därjämte är ett buller av låg frekvens ej så farligt, som ett buller av högre frekvens. Analyserar man ett buller tar, som det heter, dess spektrum (se fig. I) kan man finna att det endast inom en viss frekvens når över riskzonen.

Vi har även talat om att ett jämnt buller ej är så skadligt som det oregelbundna. Här skall även tilläggas att expositionstidens längd och åldern hos arbetaren är moment som lättare kan ge hörselskador.

Intressant är den individuella förmågan, att stå rycken mot buller. En författare undersökte 166 personer, vilka arbetat 10 år i ett buller om 80—110 dB. Fullständig normal hörsel hade 46 st. Av dessa hade 72 % ett normalt luftförande cellsystem under det 28 % hade mindre goda förhållanden i detta hänseende. De, som hade god hörsel hade en nedsättning i den kritiska frekvensen (4000) ned till 40 dB och de övriga ned till 60 dB.

Vad ovan sagts är de fakta, man kan utgå ifrån, då det gäller att bekämpa buller inom ett arbetsområde.

Inom Gustavsbergs fabrikers industri är den mest bullersamma avdelningen badkarfabrikens stora hall. Förutom pressning av badkar är här även inhyst den s. k. pannverkstaden.

I första hand undersöktes den enskilde arbetaren. Utom arbetarnas hörselstatus fick man även en god kartläggning av bullerfenomenen inom hallen. Denna kartläggning verifierades även av bullermätningar (se fig. II o. III). Likaså inregistrerades bullrets intensitet, frekvens och oregelbundenhet. I ett par fall togs även frekvenskurvor, s. k. bullerspektrum (ett av dessa visas i fig. I).

Av de 35 undersökta hade 2 rätt svår hörselnedsättning, 4 hade en medelsvår och övriga normal hörsel.

Dylika akustiska undersökningar utfördes även av ing. A. Larsson, Statens institut för folkhälsan (1953). Det påfordrades då att samtliga arbetare skulle bära hörselskydd antingen som propp eller bomull. Vid undersökningen nu visade det sig även att samtliga hade dylikt skydd utom en. Han ansåg sig vara så van vid buller. Tio meter från hans arbetsplats hängde en varningsaffisch mot bullerskador!

Ett ljudspektrum taget vid slipning av badkar. Frekvensvariationerna ligger mellan 50 och 20.000. Den högsta toppen nås vid 5.000.

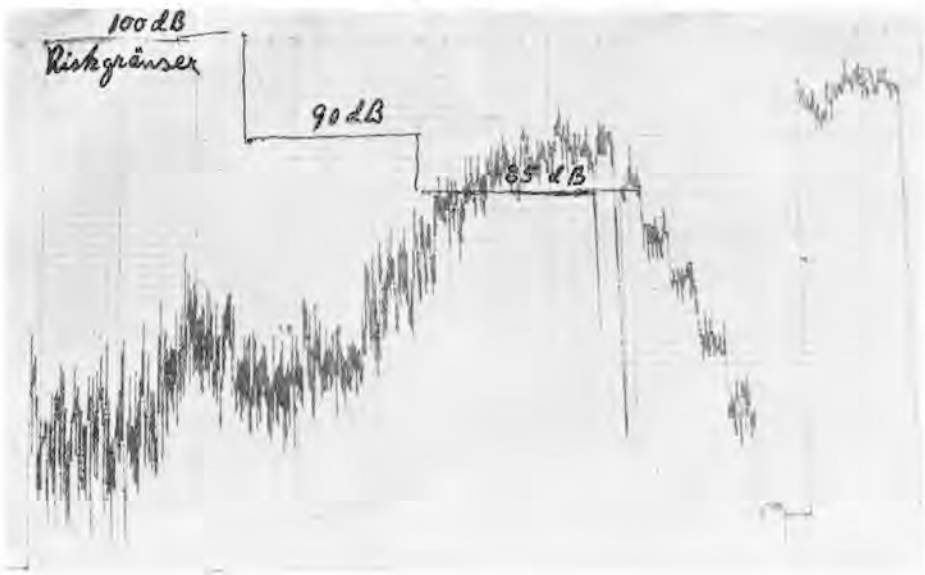

Då det för närvarande är praktiskt omöjligt att bota bullerskador, bör man söka ordna bullerskyddet så effektivt som möjligt. Närmast gäller detta de 14 arbetare, som ligger i farozonen. Man måste söka hejda ytterligare försämring.

Hur skall detta bullerkrig ordnas?

Först talar vi om de rent profylaktiska åtgärderna.

De arbetare, som skall anställas, skall ha friska öron och i övrigt en tillfredsställande fysik. Här kan inskjutas att en del döva människor med fördel kan anställas och utvinna ett 100 %-arbete. Bäst är att i varje fall även ta röntgen över cellsystemets förhållande vid anställningen.

En nyanställd bör därefter undersökas efter 3 mån., efter 6 mån. och senare kontinuerligt en gång om året. Man kan då i tid avskilja de, som individuellt är känsliga för bullerskador.

Varje arbetare skall bära hörselskydd. Varje arbetare skall vara väl medveten om hur detta skydd skall anbringas. Sitter hörselskyddet ej väl an mot hörselväggarna har det endast dålig funktion. Man bör sträva efter att bullrets intensitet, då det når mellanörat är så nedsatt att det ligger en bit under riskzonen. Man kan ej avgöra det individuella skyddets kapacitet. Har man ett buller med en intensitet på 120 dB med en frekvens om 4000 bör skyddets kapacitet vara omkring 35 dB. Så goda skydd finns nog ej i praktiken. Man kan möjligen räkna med att en vanlig propp ger ett skydd om 20 dB.

Detta och våra kurvor över bullerförhållandena ger vid handen, att det ej är tillfyllest med det personliga skyddet. Man måste ge sig i närkamp med de arbetsmoment, som ger upphov till de höga intensiteterna.

I vårt fall gäller det bortmejsling av svetsskägg. Kan man här arbeta fram en ny metod?

Det synnerligen oregelbundna bullret, vilket framgår av kurvorna, måste helt utrotas. Man har ock sedan ett par år planerat nya lokaler för pannverkstaden. Denna verkstad är nu byggd med avseende på ljuddämpning.

Då det gäller ersättning för hörselskador finner man ej säkra hållpunkter. Även den döve kan ju arbeta till 100 % i sitt gamla invanda arbete. Märkligt nog är det få som klagar. Den skadade har s. a. s. växt in i sitt lyte och trivs med att världen blivit tystare och trivsammare.

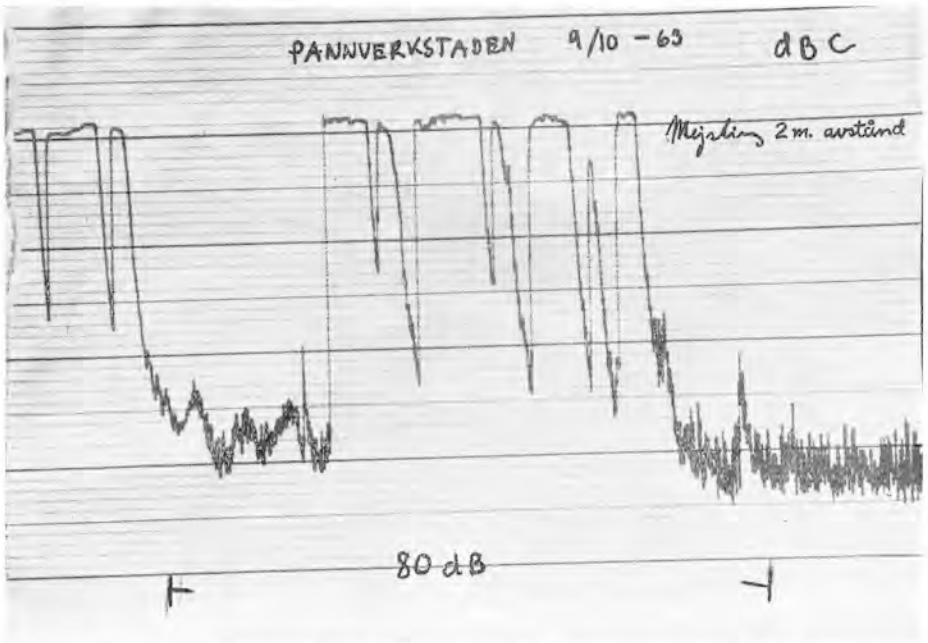

Vid mejsling av pannor uppnår bullret 120 dB. Arbetarens öron är på ca 1/2 m. avstånd från bullerkällan.

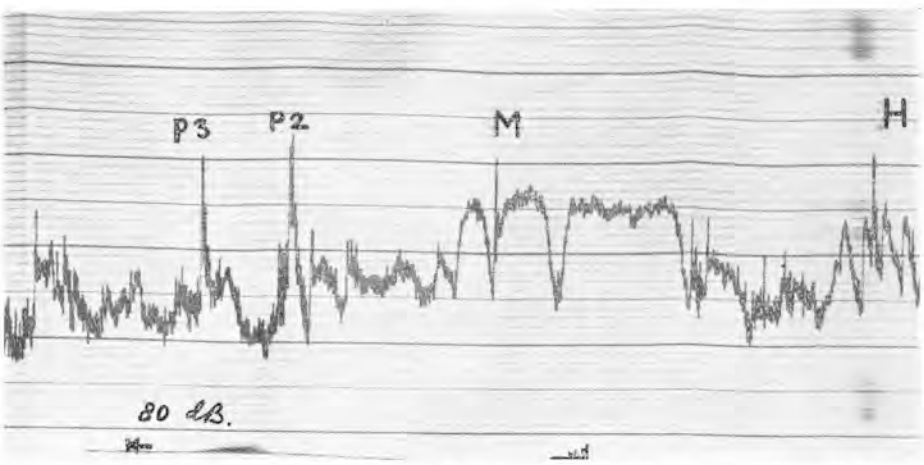

Kurvan visar det allmänna bullret i press- o. pannverkstaden. Den har tagits invid en press och på 30 m. avstånd från mejslingen. P 2 o. P 3 är från pressar, M från mejsling och H släggslag.

Buller kan föda nytt buller

Nära hälften av alla industriarbetare och ungefär en fjärdedel av alla storstadsbor är hörselskadade, konstaterar Riksföreningen mot buller (RMB) vid sitt årsmöte nyligen. Det behövs ökad forskning och skärpt lagstiftning.

Det allmänna bullret kan vara svårt att komma åt, men åt trafikbullret kan man säkerligen göra en hel del. I debatten vid mötet framhölls också att bullerskador föder nytt buller. En radio, som dånar från våningen ovanför kanske avlyssnas av en redan bullerskadad. Det allmänna trafikbullret i storstäderna, som ökat stadigt med den ökade trafiken, är nog det allvarligaste bekymret, ansåg dr Hans-Erik Holst vid Audiologiska laboratoriet vid Lunds lasarett. Det bullret kan på längre sikt visa sig mycket allvarligare än man hittills trott, och man bör kanske sträva efter att sänka bullernivån även under den som nu anses tillåtlig.

Ur "Arbetsgivaren"

Friberg fick miljonpris

Berndt Friberg har vid årets internationella keramiska mässa i Faenza tilldelats första pris i hård konkurrens med framstående keramiker från hela världen. Det är första gången på de 23 år som mässan arrangerats som detta pris går till en utlänning. Prissumman uppgår till en miljon lire, dvs ca 8.000 svenska kronor.

En del av pengarna kommer Berndt Friberg att använda för en resa till Italien i augusti då han bl. a. kommer att besöka Faenza. 1952 gjorde Friberg en rundresa i Italien med Sveriges allmänna konstförening.

Andra pris gick till Finn Lynngaard, Danmark och tredje pris till Oliver Strebelle, Belgien.

Rörelser i lera

Jag kan inte komma på någon svensk keramiker som intresserar mig mera än *Bengt Berglund* just nu.

Efter debututställningen på PUB 1963 stod det rätt mycket om Berglund i Form. Det mesta gäller fortfarande efter Berglunds vårutställning *Rörelser i lera* i Gustavsbergs butik på Birger Jarlsgatan. Berglund vecklar, viker och knycklar fortfarande sina tunna lerflak, men arbetenas karaktär har ändå förändrats. Då fanns knappt en odekorerad kvadratcentimeter. Nu visar han de släta och mera sparsamt mönstrade ytor han kände komma redan då. Det naturtillvända i hans fantasi kommer också klarare fram. Man hittar blommor och djur, sällan dock så uppenbara som stycket mark med hästhovar som satt upphängt på väggen.

Jag blir spontant glad över Bengt Berglunds arbeten. Men de kan få mig vresig också. De är så uppenbart skickligt gjorda att jag blir misstänksam. Prydliga, eleganta trots volangerna och vecken. Inte ett uns expressionistisk tovighet. Glatt, blankt. Ingen asketisk strävhet. Nå, än sen? Jag moraliserar: Var är djupet, skriet, ställningstagandet? Någon annanstans. Vad är det för mening med de här små lerföremålen, med märkvärdiga havsanemoner och pärlemorskimrande fåglar, vad har de för berättigande? Att somliga blir gladare av dem!

Ur en artikel i Form
av Susan Frennberg

FN 20 ÅR

Vårt internationella samarbetsorgan har uträttat betydelsefulla ting på kort tid

FN:s generalsekreterare U. Thant, världens främste internationelle tjänsteman, en värdig efterträdare till Dag Hammarskjöld.

I FN:s högkvarter i New York löper alla trådarna samman från de över 100 länder där FN och dess fackorgan är i livlig verksamhet med all världens ting: militär fredsövervakning och observation, yrkesutbildning, kontrollering av de första allmänna valen i ett kolonialt område som står inför självständighet, undersökningar av naturtillgångar, yrkesutbildning, elkraftsproduktion med hjälp av atomenergi, finansiering av ett hamnbygge och mycket, mycket annat.

Det är begripligt att många tror att FN nästan enbart är en samling byggnader i New York där man debatterar kriser och konflikter, grälar om procedurfrågor och finanser i generalförsamlingen och inlägger veto i säkerhetsrådet. Kanske har det under de senaste åren blivit något annorlunda: man vet nu också att tiotusentals FN-soldater gjort konkreta fredsinsatser i Gaza, Kongo och på Cypern.

Men det ekonomiska, sociala, kulturella och humanitära FN-arbetet får sällan några stora rubriker, trots att 85 procent av alla FN-anställda sysslar med dessa opolitiska ting och trots att deras arbetsuppgift ingalunda är mindre fascinerande än fredsövervakningen, om man tänker efter. Det gäller ju att skapa social rättvisa i global skala, att för första gången i världshistorien genomföra ett praktiskt solidaritetsprogram som omfattar människor också utanför det egna landets gränser. Det gäller nu att undanröja konflikten nord—syd — mellan avancerade och underutvecklade länder — som är minst lika farlig för världsfreden som öst—västkonflikten.

Vi hör inte mycket om FN:s opolitiska insatser. Någon har sagt att det finns en "tystnadens mur" kring dem.

Faktiskt är det ju så att samtidigt som vi följer sammandrabbningen mellan stormakterna, läser om oförenliga ståndpunkter och om uppdelning av världen i block, så samarbetar all världens stater intensivt på ett otal områden, också stater som tillhör fientliga läger när det gäller politiken.

Något av det märkligaste som skett under efterkrigstiden är framväxten av ett nätverk av internationella samarbetsformer. Ingen idé, inget intresse som inte konkretiserat sig i form av en internationell organisation. Det finns till och med en union för de internationella organisationerna som försöker katalogisera de tusen och åter tusen internationella kongresser, konferenser och möten som hålls varje år.

Hela denna utveckling hänger naturligtvis samman med att tekniken fört länder och folk samman och ökat det inbördes beroendet. Ett lokalt krig är inte längre likgiltigt för oss, det kan blixtsnabbt sprida sig till ett världskrig med total ödeläggelse som följd. Fattigdom och social oro på andra sidan jordklotet får konsekvenser också för oss.

Nästan allt i vår vardagstillvaro är beroende av förhållandena i andra länder och av internationell samverkan: priset på morgonkaffet, lönecheckens storlek, skyddet mot smittsamma sjukdomar från tropikerna, flygsäkerheten under semesterresan till Medelhavet.

FN är bara ett av de många internationella samarbetssystemen, om än det största och mest komplicerade. Så gott som varje år tillkommer det nya fackorgan och underorganisationer med nya initialnamn att tyda. Det senaste utskottet är FN:s handels- och utvecklingskonferens (UNCTAD) som från i år är ett permanent organ under FN:s generalförsamling med uppgift att försöka införa en helt ny ordning i världshandel, en ordning som inte som den nuvarande motarbetar utvecklingsländernas framstegssträvanden.

Det är nu i vår och sommar 20 år sedan FN kom till. Av det som redan sagts framgår att man skall betrakta FN inte som en fantasiskapelse som några blåögda idealister vill tvinga på världens stater utan som ett försök att fylla ett verkligt behov: behovet av att dels bevara fred i en kärnvapenrustad värld, dels skapa sådana samhällsförhållanden att explosionsriskerna blir färre.

Det är möjligt att FN:s nuvarande organisation inte riktigt motsvarar kraven. Kanske behövs det grundligare förändringar i konstruktionen än den man nu håller på att företa — säkerhetsrådets och det ekonomiska rådets medlemsantal skall utökas för att de många nya staterna skall kunna bli bättre representerade — kanske måste man riva ned hela bygget och uppföra något nytt och ändamålsenligare.

Detta förändrar dock inget i sak. Världen kan inte längre tänkas utan en organisation av det slag som FN representerar. Det internationella samarbetet har redan av omständigheternas makt tvingats fram så långt att det inte finns någon återvändo.

Det varnas ofta för att tillmäta FN för stor makt. FN är ju trots allt inte någon världsregering, ingen överstatlig organisation. Det är bara ett ofullkomligt samarbetsinstrument för suveräna stater, heter det. Varningarna är naturligtvis riktiga i och för sig. FN kan inte uträtta underverk och genom ett trollslag ställa allt till rätta i en ofullkomlig värld. Det kommer säkerligen att dröja länge och kanske krävas genomgripande förändringar innan staterna är beredda att uppge något av sin suveränitet till förmån för en universell organisation.

Till dess får vi vara nöjda med FN som det är och konstatera att organisationen redan hunnit uträtta förbluffande många och betydelsefulla ting under så få år.

Men framför allt bör vi inte tappa bort perspektivet och bringas att tro att vi kan eller skall återvända till den gamla ordningen — utan organiserat internationellt samarbete — när det nu förefaller vara så vanskligt att få rätt sida på de aktuella problemen.

PENSION OCH ARBETE

Ett inlägg kring frågan om flexibel pensionsavgång

Oscar A., född 97, blockgjutare, började arbeta 1910 — en bra årgång. Torde vara äldst i jobbet i TPF.

När KF köpte Gustavsberg 1937 fick man i arv från den gamla tiden en arbetarstam, där de flesta enligt vanliga regler gått in i fabriken direkt från skolan vid 13 års ålder, en arbetarstam som än idag utgör kärnan i vår personalstyrka av infödda och av på 20-talet inflyttade dalfolk och smålänningar, och som alla representerar mycken yrkeskunnighet och stabilitet.

Avgång ur tjänst, när man fick folkpension, var för så där en 25 år sedan i allmänhet en regel eller praxis, men erfarenheterna har lärt oss att se med en tolerantare syn på entledigande av arbetare, som är gamla i gården och som är så starkt knutna till den miljö som arbetsplatsen utgjort större delen av deras liv. Vi är nu överens om att övergång från arbete till pensionering om möjligt bör ske succesivt, utan att man benhårt håller på bestämd ålder, då jobbet ska upphöra. Det blir numera ofta i stället pension och deltidsarbete.

I en radiointervju för ett år sedan om de gamla i arbetslivet, om pensionärerna, blev vi också i Gustavsberg föremål för intervjuer. Företagsledning och pensionärer fick yttra sig om hur vi hade det ordnat, när och hur en anställd skall avgå ur tjänst. Sändningen väckte uppmärksamhet därför att man tyckte sej finna en viss omtanke kring trotjänare, som uppnått pensionsåldern, och därför att vi inte tillämpade alltför strikta regler vid avgång ur tjänst.

Att vi är intresserade av att ha kvar våra anställda så länge som möjligt har, till att börja med, nästan nödvändiga skäl. Vi har ju egentligen inte känt så mycket utav de stora ungdomskullarna, och tillskottet därifrån för industriarbetet har inte kunnat täcka vårt behov. Det dröjer väl 10 år till innan vår anställningspyramid i detta avseendet blir gynnsammare, och vi får se om vi får någon återbäring från 40—50-talets ungdomskullar. Dessutom ropar ju serviceyrken, affärer, skolor, sjukhus och många andra på folk, så det blir inte mycket över för industrin. En kurva över de svenska anställda arbetsgrupperna hos oss visar ett stort gap i åldersgrupperna 20—40 år, den grupp som vi dock anser vara den effektivaste åldersgruppen då det gäller hålla takten i tempon och lagerarbeten. Endast genom tillskott av utländsk arbetskraft, och speciellt finska kvinnliga och manliga arbetare i just dessa åldrar, har vi kunnat hålla en jämn produktion.

Medelåldern har stigit, och det jämförelsevis största antalet arbetare vid våra verkstäder är mellan 50 och 60 år. Det finns ingen anledning att beklaga att man har denna gedigna arbetarstam, men man kan bekymra sej över tendenserna och undra hur vi ska klara oss när dessa stora grupper kommer upp i pensionsåldern. Vi måste helt enkelt räkna med att dessa äldre i utökat antal fortsätter i förvärvsarbetet — och för den delen också i samhällsarbetet, där så många klagar över förgubbningen.

Att få dom äldre, där många är förvånansvärt vitala, kvar i arbetet måste vi betrakta som ett erbjudande, som vi har all anledning att acceptera, och därför ska vi också försöka underlätta möjligheterna till deras arbetsanpassning.

Om vi skulle ha anmodat dom som fyllt 65 eller 67 år att lägga av, så hade vi säkerligen stått utan en rad av tjänster, som hjälpt företaget på väg, och mist folk som besitter rik erfarenhet på många områden. — För att ta några exempel bland de allra äldsta. Vem skulle bättre ha registrerat vårt muséums alla föremål än f. d. gravören och porslinskännaren Johan H. som nu varit igång till sitt 78:e år. Han har också bevakat porslinsauktioner för att komplettera vårt muséum. — En förträfflig chefciceron fick vi i nu 79-årige förre förmannen Oskar W. För att inte tala om Gustav B. och Sven L. i samma årsklass, som i portvaktsburen inte släpper vem som helst över bron. Eller Georg B. spänstig 75-åring som strömavläsare. Gustav R. är 80 år och funderar faktiskt på att sluta. Han är en rutinerad försäljare, som känner fabrikens produktion sen sekelskiftet. Han har jobbat ca 100 timmar pr månad, och kommer med förtjänst, KF-pension och folkpension upp i närheten av tidigare förtjänst. De här gubbarna är bara några exempel av de 40, som har en bra bit över 50 tjänsteår.

Men vi går vidare. Vilken fin serviceman har vi t.ex. i Acke E., 67 år, yrkeskunnig på sanitetsanläggningar, som far runt och grejar alla mankemang på WC-anläggningar i Mellan-Sverige. Vi kan ta Acke-Pelle, 69 år, och vakt vid omklädningsrummen. Det är ett par exempel på sådana, som tidigare jobbat direkt i produktionen och fått reträttplatser.

Så har vi dom som står kvar i jobbet, som har samma villkor som förut, och som får stanna så länge som dom själva vill eller orkar, och som självmant troppar av sin arbetstid under åren. — (Det finns inte heller något i avtalet som begränsar arbetstiden uppåt.) — Där har vi Hjalmar J., 78 år, som pysslar med siktning av våra leror. Han klättrar ju inte kring maskinerna som förr, men gör ett fullt acceptabelt jobb. — Han skulle inte bli glad om man bad honom sluta. Martin L., 70 år, snickare slutade häromdagen. Men jag tror att han rycker in efter en tid, om vi skulle få det snoigt med att få fram träinredningar o. d. Så gör Gerhard P., 75 år, yrkeskunnig modellör, som någon dag, då och då kommer för att hjälpa konstnärerna med en ny modell.

Lika många som kunde har varit kvar, har lämnat jobbet, därför de nu anser sej ha råd och har annat att pyssla med på gamla dar. Gamle Knut A. som var expert på att göra Pariansskulpturer, lämnade oss efter 70 års tjänst och hans jobb var det inte många som kunde klara. Idag gör han sina inspektioner på konstavdelningen, med levande intresse ännu vid 93 års ålder. Jag ska erkänna att vi också lät en gumma sitta kvar och måla till 80 års ålder, visserligen fick en annan målerska justera hennes arbete längre fram

på bandet, men för hennes del, hon var ändå rätt ensam, betydde det att hon fick behålla kontakten med den arbetsplats åt vilken hon ägnat sitt liv, och på så vis var hon alltjämt med i gemenskapen. Hon var liksom ett inventarium på fabriken, och när hon lämnade av åldersskäl en gång, så var det en förlust i miljön, ty det var ju en länk i kedjan som var borta.

Egentligen känns det ganska kymigt att dricka avskedskaffe med gamla människor som ska sluta. En och annan bland dem tycker att han nu är onyttig och överårig.

Om man efter en lång tids tjänst ska sluta sitt arbete borde man först vara *beredd* att anpassa sig i en ny livsform. Jag tyckte jag märkte någonting av liknande problem i ett annat sammanhang, när vi invigde vårt hypermoderna ålderdomshem. Jag talade med några gamla gustavsbergare. Det verkade som dom inte riktigt trivdes i den fina miljön från den mera lantliga, där dom tidigare hade varit. Det var svårt för dom att komma igång på nytt, att komma in i ännu en ny rytm.

När radions intervjuare frågade Karin F., gammal rutinerad kontorist, om hon var nöjd med vårt system, förklarade hon att hon hade sökt arbete i Stockholm om det inte funnits här. "Jag har kontakt och känner väl till fabrikens kunder och dom känner mej." Den rutinen har vi inget emot att utnyttja. — Och förre inköpschefen tyckte inte heller att det var besvärligt att fortsätta som assistent på gamla dar åt en yngre inköpschef. K. V. S., gammal fackföreningsman, med pension och som jobbat över 50 år i företaget, svarade på frågan varför han var kvar i arbetet: "Varför, det är ju en helt naturlig sak, här är brist på arbetskraft, och så länge en person kan fylla en uppgift och inte har några skavanker så är det ju en tillgång för både stat och kommun att man är i arbete. I stället för att ta ut socialbidrag kan man betala sin skatt och hjälpa till på det sättet, under förutsättning att man inte går i vägen för några yngre som inte har nåt sånt att falla tillbaka på." Jag tycker att K. V. pekar på en rätt väsentlig sak. Många arbeten kan utföras av gamla eller handikappade, som ofta ibland av brist på arbetsmöjligheter måste anlita olika slags understöd. Det är väl ekonomiskt slöseri att inte ta vara på denna arbetskraft, även om man måste anstränga sig för att söka ge rätt arbete åt rätt man, utan att man därför ger företräde eller reserverar vissa jobb för äldre. Den fria konkurrensen måste väl finnas, och man får ju inte heller öka produktionskostnaderna med understöd. Däremot kan man träna och yrkesutbilda och givetvis underlätta jobbet med bioteknologiska arrangemang. Den omkostnaden ingår numera i den moderna driftsbudgeten.

I år har vi några chefer med ansvar för större avdelningar, som uppnår sina 65 år. Dom överlämnar sin chefsbefattning och ansvaret till yngre ingeniörer, men har lovat att stå kvar som konsulter och göra vissa specialuppdrag. En har t. ex. behörighet för el-anläggningar och han behövs ett tag till, en annan är expert på sitt område. Men de är inga spärrballonger för yngre.

Om några år blir vi ännu fler i pensionsåldern. Procenten pensionärer stiger, och jag gissar att företaget kommer att försöka få dom kvar i arbete i någon form. Vi kan i nuvarande läge inte avvisa en produktiv arbetskraft, som är plikttrogen, arbetskunnig och har så rik erfarenhet. De disponerar också bostäder, och vi kan inte gärna be dem flytta för pensionens skull. — Och så finns det så mycket att göra och vi har ständig brist på arbetskraft.

Våra skäl för att hålla arbetsplatsen öppen för de äldre är, som framgår av vad jag sagt här, inte bara egoistiska.

Sven Löfbom, 79 år, har här fått sällskap vid Blå porten av välkände privatpensionären "Kalle Back". Den senare har telegramexpedition som pensionärsjobb.

Vi tycker, att vi inte kan vara med om att plötsligt bryta en anställds livsstil, att sätta honom utanför den gemenskap som en lång tjänst inom ett bruksföretag utgör. Dom allra flesta har jobbat sen dom slutat skolan, dom har växt upp i samhället, har sina hem där, sina anförvanter, och har dessutom aktivt deltagit i vårt viktiga föreningsliv och kommunala verksamhet.

Vi vet också att kroppen inte mår bra av att plötsligt upphöra med arbetet, att jobbet för de flesta är den viktigaste kontakten med kamrater och samhälle. Någon har sagt att man slu-

Oscar Wadström, på sitt 80:e år, trivs bra som ciceron, inte minst när han får ta emot husmoders- och kvinnogillen.

tar inte arbeta för att man blivit gammal, man blir gammal för att man slutar arbeta.

När dom äldre efter lång tjänst en dag slutar, släpper vi inte heller då kontakten. De med 50 års tjänst är redan ledamöter av den förnämliga Veteranklubben, som vartannat år har stor samling i festliga former med utdelning av gratifikationer till nya medlemmar. Alla som uppnått pensionsåldern och som slutat får ett veterankort som berättigar till att göra visit på fabriken, när som behagas, och samtidigt också inta fri förtäring på några av våra marketenterier. Våra kontakter med pensionärsföreningen är också stark, och vi, liksom de större organisationerna i samhället, stöder deras verksamhet. Man kan nästan säga att pensionärsföreningen är en av de livaktigaste föreningarna i Gustavsberg.

Vi har haft önskedrömmar att inrätta en speciellt utrustad arbetsavdelning, till vilken man kunde lämna vissa jobb. Den avdelningen skulle vara reserverad för pensionärer, som önskade något att syssla med. Vi har inte realiserat det, ty vi har ju haft sysselsättning ändå till dom som önskar. Men det är nog något att tänka på, ty just sysselsättning kan vara ett problem för den som slutat. Det får tas upp i diskussionen om anslag till företagets socialvård.

Det är givetvis bra, ur olika synpunkter, att ha en ålder då man kan resonera om pensioneringen och omläggning av jobbet. När man är uppe i 65-årsåldern kan det kännas besvärligt att alltjämt vara så där initiativrik och framåt som i yngre år. Det är väl inte heller alldeles rättvist att då belasta vederbörande med samma allvarliga ansvarsbefogenheter. Men omdömet och kunnigheten brukar vara obruten och det kan man dra nytta av i ännu många år.

De villkor som gäller hos oss har många variationer. För att få företagspension eller KF-pension som utgår vid 60 och 65 år har vi kommit överens om att man slutar formellt, men får fortsätta på deltid mot en timlön, beräknad så att pensionärens förtjänst plus pensionen kommer upp i närheten av hans tidigare årsförtjänst. Han får i regel arbeta ca 60 % av tidigare arbetstid. Han kan strängt taget själv välja arbetstid, i varje fall försöker vi i görligaste mån att anpassa oss efter olika önskningar. Några börjar kl. 8 i stället för 7 på morgonen, andra tar längre ledighet på sommaren och full tid på vintern. Att de flesta formellt slutar sammanhänger ju också med att man vill komma åt s. k. 3 %-medel, en avsättning som vi gjorde under många år, där företaget och den anställde satte in lika stor summa, som skulle vara en grundplåt till pensionen.

S. k. uppskjuten företagspension kan också erbjudas t. ex. för specialister, som man har synnerligen stor nytta av att de fortsätter ännu några år. De har då kvar sin gamla lön och den pension, som skulle ha utgått under mellantiden läggs till den pension, som senare kommer att utgå.

För dom som har enbart folkpension och börjar få ATP finns också frivilligheten kvar. En del fortsätter att arbeta som vanligt och fyller sina ackord, andra slutar formellt för att få ut sina tillgodohavanden, men fortsätter med deltidsarbete. De som med anledning av pensionen önskar ett annat s. k. lättare arbete övergår därmed till fastställd timlön. Samma sak gäller för tjänstemännen. De som formellt slutat åtnjuter inte förmånen av sjuklön, men får om de vill ta igen den arbetstid som de förlorat på grund av sjukdom med lite fler timmar vid lämpligt tillfälle.

Anton Kock har jobbat i 65 år och för ännu med säker hand gravörstickeln. Hjalmar Jonsson, 78 år är ett faktotum i massaberedningen.

Vi har numera en rik skala av arbetsuppgifter inom våra fabriker och det har i regel inte varit några större svårigheter att omplacera en någorlunda frisk pensionär på verkstadsgolvet. Någon sorts missnöje med omplaceringarna har vi sällan hört. Det har förmodats ibland att en yrkesarbetare eller en förman skulle känna sig degraderad om han anvisades ett portvaktsjobb eller ett tidskrivarjobb eller en mindre ansvarsfull uppgift. Det är klart att det finns en del ömtåliga gränser. Man erbjuder nog inte en pensionerad förman eller en porslinsmakare städarjobb, som tyvärr ännu anses vara ett sämre jobb. Men det finns som sagt så mycket annat där det behövs ett handtag av en säker och erfaren anställd i denna mogna ålder. Dessa äldre pensionerade medarbetare har en ganska stor frihet evad det gäller reglerna för arbetet, och behöver inte känna av den disciplinära pressen. En kanske meddelar en dag att "idag stannar jag hemma" — och bara det måste vara en skön känsla att få göra så. Är han gift, så får man räkna med att gumman också blivit gammal, och att man behöver hjälpas åt hemma mera än förr. Skulle han inte höras av så beror det säkert på särskilda skäl, han behöver kanske tillsyn och hjälp.

Minskad arbetstid fordrar ju effektivare rationalisering och snabbare arbetstakt. Det kan vara nog så pressande på enskilda arbetstagare och givetvis frestar det hårt på den äldre. Det är därför bioteknologin har så mycket att göra härvidlag, för att underlätta också för den äldre arbetskraften. Därför är man också glad att ha en arbetsplats och ett samhälle, där man kan föra en åldersvänlig politik. Det är därför man gläder sig åt en växande ATP-pension som till slut möjliggör att initiativet till avgång ur tjänst i viss mån numera kan anses ligga hos pensionären själv.

Gösta Dahlberg

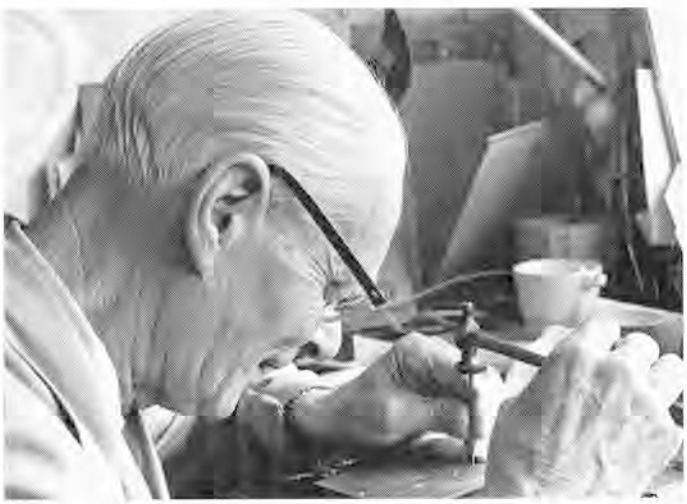

SALTSTÄNK FRÅN FARSTAVIKEN

Oh, vad skönt

att slippa sitta i en rymdkapsel och trängas. I universums oändlighet men utan rum för nödig motion för domnande kroppar. Elaka tanke, men är det inte en karikatyr av den moderna människans trångmål.

Jag för min del föredrar trängseln i Grisslinge, pingsten 1965. Då sommaren hade den goda smaken att slå ut. Trångt skall det vara, det är tidens melodi. Om vi inte vetat det förut så fick vi veta det den dagen när vi föreslog familjens yngre personer att vi skulle uppsöka en lugn badvik som ligger vårt hjärta nära.

"Aldrig i livet", sa ungarna, "där finns ju inget folk."

Så skall det alltså vara. Mycket folk, trångt som i en sardinburk, knatter, smatter, skrål och vrål. Skulle en liten näktergal våga sig på en drill och vågorna klucka mot stranden, så är det ingen som hör det för Tore Skogman och Sven Ingvar tar ingen paus.

För den, som har

den rätta känslan för trängsel, måtte det vara näst intill himmelriket att snigla sig fram på Värmdövägen i slutet av en sommarhelg. Jag kan se en bit av denna berömda väg från mitt köksfönster. Nu sedan fastighetsförvaltningen härjat i min skog och tallarna ropar efter varann i vilsen ensamhet. Det är helt fascinerande att se alla dessa fartälskare, omvärvda av bensinångor och avgaser från framförvarande fordon, utan knot rulla fram med en hastighet av högst fem kilometer i timman.

Att kryssa sig fram mellan bryggorna med Gustavsbergsbåten, det gick dubbelt så fort och trångt var det bara i Farstabrohål, och luften var som vin mellan Farsta kaj och Skeppsbron.

Nutidsmänniskan lever trångt från vaggan till graven. Anpassningsbar intill det otroliga har hon lärt sig att älska sin ofrihet. Köar så snällt för det mesta mellan förlossningssängen och gravplatsen: För bostäder, daghem, skolor och parkeringsplatser, sjukhus och danssalonger.

Det finns min sju inte mycket, som vi inte kan och får stå i kö för. Varsågod och trängs och trivs . . .

Inte kan jag minnas

från min ungdoms tjugo och trettiotal, att vi förtärdes av längtan efter folksamlingar. Kyrkorna var stora och tilltagna även för de ogudaktiga, så där trängdes vi inte. De var våra förnämsta träffpunkter och gav rika tillfällen till sällskapsliv. I skolan trängdes vi inte heller. Vi borde kanske gjort det, eftersom vi bara disponerade en skolsal på fyra klasser. I stället gick vi bara till skolan varannan dag och trängde oss samman endast på examensdagen. Då satt vi fyra i bänkar för två, med föräldrar kring alla väggar, och prästen vid orgeln, och läraren på katedern bland konvalj och syrén, pion och löjtnantshjärta. Jag tror inte att glädjen som bubblade i oss kom sig av trängseln, den uppstod nog snarare av tanken på det långa sommarlovet. Vi upplevde spänningar, äventyr och mysig trivsel utan folksamlingar. De vuxna uppsökte i min barndom Rabbalshede marknad en gång om året per tåg, trilla eller cykel. Det var nog den enda sort av denna numera så åtråvärda trängsel, som stod till buds i den trakten och på den tiden.

Nu trängs sommargäster kring alla vägar. Åkrar och gärden har förvandlats till campingplatser, och fritidsstugorna står tätare än martallarna i de nordbohuslänska bergen.

Men ännu kan man bada

rätt ostört många ljuvliga morron och förmiddagstimmar i västsvenska badvikar. Medan "camparna" köar från arla morronväkten för tvättställ, elektricitet för rakapparaten, för kokplattan, färskvattenkranen och för det lilla utrymme vi människor uppsöker i trängda lägen. Därefter ses den moderna snabbköpsmänniskan köa hos bagarn, i mjölkaffären, speceriaffären, sybehörsaffären, färghandeln, apoteket, bokhandeln, skoaffären, fiskhallen, radioaffären, eller någon annan av alla de legio specialaffärer som fortfarande trängs i ett västkustsamhälles pittoreska gränder.

"I denna ljuva sommartid"

då äppelblommens rödvita skyar klär bara grenar och summande, honungsrusiga bin lämnat sin kupas trångboddhet, då är det skönt att leva. Och föräldrar börjar längta efter den glada folktätheten i ungarnas klassrum på examensdan. Med tillfälligt välkammade killar i byxor med pressveck eller nytvättade jeans, små flickor klädda i sommarens skiraste stoffer, viskningar och fnitter, blommor i alla vattenfärgskoppar, sång, spel och obeskrivbar stämning av högtid och fest.

Oh, forna tiders examenslycka för föräldrar. Den kommer aldrig åter. Vi får gömma våra minnen ömt och berätta för barn och barnbarn och barnbarnsbarn om våra svunna glädjeämnen. Fint väder var det också, även om det regnade hela sommaren för övrigt, så nog sken solen den dagen.

Nu är det så lyckligt ordnat, att samma goda vädertur följer den nya form av samling som betecknar läsårets slut och sommarlovets början. Den som helt nyktert kallas för skolavslutning. Men ändå är fylld av fest och färg med rödrockad, spelglad skolorkester i spetsen för välklädda, pluggfria elever i ett ständigt växande tåg.

Det är bara vi föräldrar som inte längre har någon roll i sammanhanget. Annat än möjligen som fodralbärare om vi råkar ha ett barn med i orkestern. Det gäller att motivera sig här i livet, inte minst för en förälder.

Annars är vi förvisade till vägkanten och trängs som skådelystna innanför dörrarna till helgedomen. Obönhörligt utanför, vid sidan av . . . En fest helt för de invigda och skulle det dugga lite feststämning även på oss de förbipasserades generation, så väl bekomme, än så länge får vi släpa på fodralen till framtidens trumpeter.

Det är trängsel

även i Gustavsbergs Folkpark numera. Nu sen Tages och de andra popbanden har satt fart på samhällets elförbrukning. Dom låter väldigt killarna. Tonerna trängde sig ända in i Missionskyrkan där vi deltog i scoutinvigning, som föräldrar föralldel. Där trängdes SMU-scouter på podiet, ständigt redo till nya och allt svårare prov och uppgifter.

Solen sken, badstranden lockade, popbandet pockade, men inte en blinkning förrådde att det fanns annat än scouting för dessa beslutsamma små människor.

Själv är jag redo för semester. Alltid redo. Glad sommar på Er . . .

Edla Sofia

På
Drejskivan

Paviljong Kullen med tolv små rum
— en smula till arbetskraft ökas.
Ganska snyggt provisorium,
tills lägenheter kan sökas.
Trots stöd att egna hem ska bli fler
nå'n ökning av jobbare ej jag ser.
Ibland blir man rätt förvånad,
när startpeng för huset är lånad.

Återsvängning hoppas jag på
när vi i Hästhagen bygger
fabrikens längor med 70 chateau,
då blir jag nog mera trygger.
Det kan inte hjälpas, ska vi bestå
så kan jag det förbehållet förstå,
i den politik man förer,
att bostaden jobbet tillhörer.

Om nya djärva mål drömmer tre generationer på 1:a maj.

Daghem i Lugnet, ett bra projekt,
ritning å plats är klara.
Byggkommittéen planerar käckt.
Vem ska för pengarna svara?
Kan vi ej hitta någon slags fond
å tigga om igångsättningstillstånd.
Mammor å ungar väntar
att man på daghemsdörrn gläntar.

Rekreation är en underbar form
av livets impulser å lagar.
Återhämtning är tidens norm,
nödvändig på strävsamma dagar.
Fyra veckor! Är det ej "pent"?
Koppla av! Det har du förtjänt.
Kom igen från skogen å vågen
med friska krafter i hågen!

Eländig synes mig den tendens
att småflickor låter sig raggas.
Vore vi alla helt överens
så skulle trafiken naggas.
Främmande gossars bilfjanteri
lurar en skrämmande fara i.
Dumhet de töser visar
som lockas av slika kisar.

Jumboplatsen i år tycks vikt
för bollsparkeriets mannar.
Publikintresset ändå är rikt
i hopp att i III:an man stannar.
Det fordras nå't i båd kropp å själ
för att det i tävlingar ska gå väl.
Nej, nu ska vi ändå va' snälla.
Det lönar sig aldrig att skälla.

Stockholms skärgård är en oas
för många trötta turister.
Natursköna öar å vikar tas
för att reparera brister.
Man seglar, badar, fiskar å mår,
å nära på knuten vi storstaden får.
På bryggan, å banan går dansen.
Välan! Håll måttan å sansen!

Koppen är en fabrikens symbol,
vacker i form å dekoren.
Nu i Blå blomman jag säger skål
å njuter semestertåren.
Nästan en standardkopp i fason,
lagom för kaffe å theportion.
Säg, kan någon förklara
att thekoppar större ska vara.

Information är ett nödvändigt gott
vid varje teknisk planering.
Ja regeln gäller i stort å smått
för nyheter liksom sanering.
Å hade vi också tungomålsfolk
så måste du hjälpa till som tolk,
å varsel å samråd bedriva
i kamp mot de negativa.

Volley-boll ska nu få en start,
flitigast är nog de finska.
Opp å hoppa så blir du smart
å kilona kommer att minska.
Det är snart dags, för framtida fall,
att skissera en inomhushall.
Badminton, bowling, tennisen pekar
också på plats för vinterlekar.

Att Hitlerismen ännu har liv
vi kunde tyvärr konstatera.
En Verwoerd med likar gör sina kliv,
i Östberlin kan man marschera.
Vi minnas hårt vad som kväljde förr,
men ungdomen inom vår egen dörr,
de känner inte den striden,
å priset för fortsatta friden.

Nu kastar jag pennan med en suck
å avslutar drejskivestycket.
Nu har jag semester å anser mig muck,
å skickar mitt manus till trycket.
Jag unnar er alla soliga dar,
å hoppas att något av orken är kvar,
att tidningen noggrannt läsa.
Berätta sen själv om din resa!

LERGÖKEN

Ett bibliotek ska vi ha, som kan locka och dra
Erk.. du! Maja.. du! Va bra!

— Ärligt talat, sa min vän i politiken, tycker du ändå inte att bibliotheksstyrelsens första förslag till nytt bibliotek var överdimensionerat? — Inte alls, svarade jag, det finns f. ö. inte något 'andra förslag' från styrelsens sida. Att man sedan accepterat en annan planlösning beror ju inte av att det föreslagna var påvisat som verklighetsfrämmande och obehövligt. Eller hur? Utan på att tillräckligt utrymme för mödra- och barnavård just nu måste vara mer angeläget. Den värderingen är så påtagligt självklar att negativiteter om biblioteksverksamhetens betydelse i nuet eller framtiden är fullkomligt obehövliga. Skulle man sitta i en ansvarig politisk instans och bedöma angelägenhetsgraden av olika sociala krav med bara den egna personliga behovsmekanismen som måttstock, då vore det sannerligen illa. Politiskt ställningstagande på sådan grund är och kommer alltid att vara ett kriterium för INKOMPETENS!

En bio? Oh! Yes. — När vi tråkas och less.
Erk.. du! Maja.. du! Det tycks dröja till dess?

Nå, allt har inte stått stilla. Handelsbanken har satt upp ett provisoriskt kontor och något som kallas för Gustavsbergs porslin har också etablerat sej på Domusplatsen. Handelsbankens initiativ vittnar om att det finns plånböcker med helt andra behov än vad min egen har eller kan förutsättas få. Bortsett från postsparbanken (Räkningar och sånt, ni vet!) kunde för min del all annan bankverksamhet slopas. Detta sagt med tanke på vardagslivet och utan eftertanke, förståss!

Att det säljs porslin är däremot för oss porslinare en odiskutabel nödvändighet och initiativtagarna till Gustavsbergs Porslin har all heder av sitt verk. Vilken dekorativ uppläggning, va? Greppet direkt! Med travad utskottsporslin i gamla skitiga spjälkorgar har man lyckats åstadkomma en utmärkt dekor för ett loppmarknadsstånd av god gammal årgång. Må nu alla enskilda grossister och detaljister i lump och 'antikviteter' strömma till och muta in varsin ruta på Domusplattorna. Simsala bim har vi ett billigare folknöje än vad som föreslagits. Paris världsberömda loppmarknad drar ju massor av folk så varför skulle inte en loppmarknad i Gustavsberg kunna göra det?

Jaså, inte? Dra då in korgarna i skjulet och presentera sortimentet på ett sånt sätt att kunderna begriper att det rör sej om kvalitetsprodukter och inte loppmarknadslukter! Var kan man bada?

Jo, vi ha det... fina Grisslingebadet! Men Erk du! Maja du! Hur komma i spadet?

Så fick vi äntligen nya lokaliteter för omklädning och andra bestyr här ute i Grisslinge havsbad. En ny badbrygga också, ja. Tack för det! Att ligga så här i gräset... brun, brunare, brunast! Ah! Vad underbart avslappnande! Himlen lyser blå och fjärden likaså. Bakom mej... lantlig stilla ro. En äldre gentleman med vitveckad mage sätter sej på min utsträckta arm. Så obetänksamt av mej! Man bör inte breda ut sej för mycket i ett demokratiskt samhälle, ej heller på dess badstrand! Och det är verkligen trångt om utrymmet. Oh! vilket myller av människor. Armen får ligga kvar. Mannens bakdel tycks inte märka något. Tror väl att det är en tallrot. Mannen själv tar upp tidningen Dagen ur sin bag, sätter på sej ett par solglasögon och börjar läsa. Skönt att det är en hedervärd människa som gästar min arm. Framför oss ligger två vackra bikinitöser utsträckta. Ja, alla kvinnor är vackra. Kanske på olika sätt men alltid på något sätt... för någon.

Dagenläsaren läser. Fantastiskt! Han läser tidningen upp och ned! Tränar kanske för någon tävling, eller är möjligen typograf. Typografer läser visst på det sättet, när dom sätter sina stilar? Nå, det är hans ensak. Solen gassar. Min utlånade arm har somnat och i min förslöade huvudknopp irrar tankarna hit och dit. Visst ja! Fågelbegravningen! Lovat är lovat, och nu har jag lovat en av mina trognaste läsare att av respektabla skäl ändra en felaktig sakuppgift, som jag gjorde mej skyldig till i förra numret Ris och Ros. Jag skrev då, att en av flickorna, som deltog i den vackra begravningsakten över den lilla fågeln, blev så tagen av det religiösa ceremoniel, som flickorna hängav sej åt, att hon gråtande sprang därifrån. Detta var felaktigt. Hon grät därför att hon var minst och alltså sist att ta emot nattvardsoblaten. Dvs. russinen. Inte tabletter, alltså. Ja, och då gick det som det brukar gå, när man är minst och sist. Det blir ingenting över, och livet blir trist.

De två bikinitöserna reser på sej, pratar och skrattar och sätter fart mot vattnet. Trycket mot min arm lättar. Min läsande armgäst är i färd med att resa sej. Han stoppar ner sin tidning i bagen, ger ifrån sej några slags grymtande eller suckande läten och liksom vacklar fram mellan alla alla armar, ben och kroppar som ligger utströdda över hela plagen.

Ute vid bryggan ligger två systrar och gungar lättjefullt på de krusiga vågorna. Systrar måste de vara. De är så lika. Åh! såna skönheter. Det är nog sant att karlar blir litet vrickade i min ålder. Det känns så konstigt i bröstet. Jag kan inte se mej mätt på skönheterna därute. De ligger och flyter på varsin sida av bryggan. Tänk, att känna en sån åtrå efter någonting, som är så omöjligt att uppnå? Den vänstra? Ja, nog kan jag drömma att hon är min. Och det säjer jag! Skulle en sån båt vara min, då skulle jag förbaske mej inte lägga henne vid en badbrygga. För hur i all världen ska man komma i vattnet om det ligger båtar runt badbryggorna och om man inte har kraft nog att från stranden låta centimeter efter centimeter av ens kropp plågas av iskallt vatten?

Fanfar

PS/ Tgm från Tallåsen.

Fanfar skrev stop medelhavet i våra badkar stop i Tallåsen stop Röda havet stop.

Som sagt var

Det är inte roligt att se pensionärsbostäderna skilda ut ifrån de andra lägenheterna och placerade för sig, t. ex. i *ett* hus. Det blir liksom ett livets lågvattenmärke mitt genom ett bostadsområde. För de unga familjerna är det inte heller något ideal att packas i fastigheterna med massor av barn. Knappast ens för bostadsföretagen att döma av alla skador som företagsamma ungar kan ställa till med. Har man en del äldre folk "insprängda" i husen, vinner man i lugn och ro.

Ur en artikel i Morgonbris "Låt de gamla trivas bland oss" av

Anna Rudling

En kväll på Tomteboda

Gustavsbergs Blåsorkester gav nyligen som en introduktion åt firandet av 100-årsjubiléet Vårkonsert vid Blindinstitutet på Tomteboda. Intresset för orkesterns program var påfallande starkt och många av eleverna diskuterade fackkunnigt med våra musiker under pauserna. Efter en titt på simhallen och de märkliga skulpturerna bjöds på kaffe med dopp, varunder några av de minsta eleverna gjorde soloframträdanden på olika instrument. Därefter följde en Lekstuga för småskolan under ledning av Gustavsbergs spelmän och lekare.

GUSTAVSBERGS BLÅSORKESTER

Blås fanfar på trumpeten!
Höj staven i täten
du major för kårens tambour!
Låt höra trombonen,
kornett, saxofonen,
giv signal i althorn och lur.
Triangeln må klinga
och flöjten oss bringa
en drill i jublande dur.
Slå virvel på trumman,
ty 100 är summan
av år för musikkultur!

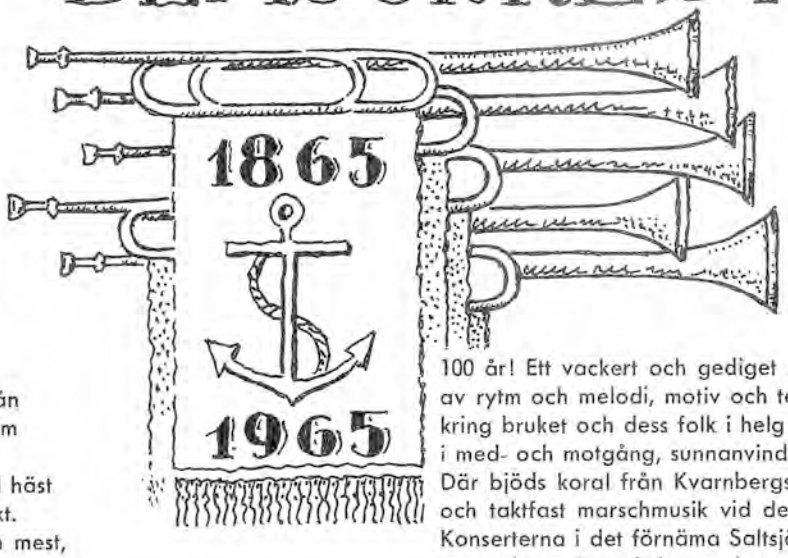

100 år! Ett vackert och gediget schema
av rytm och melodi, motiv och tema
kring bruket och dess folk i helg och söcken,
i med- och motgång, sunnanvind och töcken.
Där bjöds koral från Kvarnbergs högsta zoner
och taktfast marschmusik vid demonstrationer.
Konserterna i det förnäma Saltsjöbaden
man minnes ännu i den vackra staden.
Vid Midsommarkalaset och vid dansen.
Bland Tomtebodabarn, på Solliden på Skansen,
i kyrkan för kollekt till Julens femma,
i Parken, överallt vi hörde kårens stämma.
Vid allvarsstund, vid många glada fester
gavs ton och stämning av vår stolta blåsorkester.

År 1865
de fick en plats i källarvrån
att öva vid maskin och rem
för Aron Eriksson.
Han var från Livgardet till häst
och vann en snabb respekt.
På drillen, takten höll han mest,
och varje blåsare blev knekt.
När trumman slår
i deras spår
en skyttekår
mot krigisk övning går.

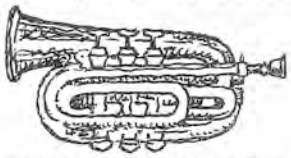

Man gav mig uppdrag skriva en prolog
till kårens stora fest- och jubeldag.
I fantasien jag över seklet såg
en melodi, en harmoni till trummors ödesslag.
Jag hör ett valthorn, vemodsfyllt,
av stundens allvar understruket.
Ibland av flöjtens drill förgyllt,
när det var fest och glam intill det gamla bruket.
Jag ser en rad av fattiga och rika,
som i musiken alltid kände sig som lika.
De vunno harmoni i dur som moll,
och fick impulser för sin levnadsroll.
Så många hade velat säga:
Musiken är det bästa som vi äga.

Snart nya ledare gav tonen
Där kom en Ekberg, far och son.
Fast klockare till professionen
om kårens anda var man män.
Och Moberg, Hellstrand, Wallius var andra
som ledde blåsarna till seklets slut.
Till Ekensberg för övning man fick vandra,
men snart blev Värdshuset Blåsut.

Nu fick man också konkurrens.
I Templet flera musikanter fanns,
med ledare som Öberg, Örtengren och Kock.
Men samarbete blev det av ändock.
Man tävlade att spela upp till bal
på Klubben eller Värdshussal.
Och tiden förde instrumenten samman
till harmoni och melodi i gamman.
Nya mannar värvades i kretsen,
nya ledare fick inta spetsen.
Ni minns väl Rudolf Karlsson och trumpetarn Manne,
som talat särskilt väl om kåren för sin granne.
När nöden var som störst och det behövdes mest
där kom en ny från Kungligt Livgarde till häst.
Han hette Herman Nordström, direktören.
Nu blev det bättre pli på mässingskören . . .
Sen, — ja från Ullberg och Thulin har gått de tjugo åren.
Numera leder välbevågne Gustaf Svensson kåren.

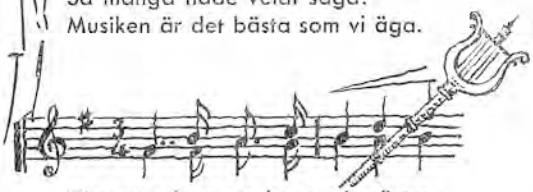

Vi gustavsbergare har varit gäster
i hundra år hos denna blåsorkester,
som väl har nyttjat takt och ton
och skapat trevnads form och tradition.
Ett tack, en festlig durfanfar
för denna dag, för alla flydda dar.
En välgångsönskan för en framtid rik
av rytm och ton i gustavsbergarnas musik.

TECKN. Calles

GÖSTA DAHLBERG

Mjölkförsäljningsföreningen har byggt om sina lokaler vid Ingarögatan och inbjöd till invigning i början av juni. Vi köpte ett par strumpor åt frun i trängseln och fick en nejlika på köpet. Andra gäster lät sig väl smaka av kaffet, medan barnen gjorde täta turer till saftbordet.

Besöksfloran har under juni dominerats av gäster kring KF:s kongress och besök av kooperatörer från olika länder. Den 9 maj kom t. ex. en grupp kooperativa ledare med presidenten för kooperationen i Ungern i spetsen. Konstavdelningen och Domus väckte särskilt intresse, och vid lunchen utbyttes erfarenheter, informationer och presenter.

Samma dag hade vi besök av LO:s kvinnoråd som förutom fabriksbesöket hade förlagt sitt sammanträde till Gustavsberg, och arkitekt stud. från Berlin med två professorer såg med intresse vad vi åstadkommit på skilda områden.

Kommunens vänortsgäster från Hyvinge tittade på fabriken den 14 juni.

Den 16 juni gästades fabrik och Konsum-Domus av ett 50-tal delegater från finska SOK:s styrelse och förvaltning. KF bjöd på middag.

Scoutinvigning på Hemvärnsgården. Se nästa sida!
Foto: Leif Andersson

Rörmontörer från yrkesskolor från snart sagt hela landet har besökt TPF-BKF under maj—juni och grundskolans nior har flitigt studerat vår tillverkning av porslin. Kvinnoföreningar av alla de slag dominerar annars statistiken för juni tillsammans med utländska turister, amerikaner mest.

Maj månad visade rekordsiffror. Nära 3.000 personer gästade oss. Företrädesvis konsumfolk som genomgått kursen "Tjäna på att veta", och som tyckte att en färd till Gustavsberg skulle vara en värdig avslutning.

Provinsialläkartjänsten har förstärkts med dr Tigor Buzady. Vi hoppas på gott samarbete och hälsar honom välkommen.

Sven Andersson ger sin gamle vän Artur Teglund medalj.

Fabrikskorpen i skytte i maj vanns av Kylmöbelfabriken med 475 poäng. Mekaniska verkstaden kom på 2:a plats, Skogen på 3:e, följd av BKF och TPF.

I golf, där vi har ett litet intresserat gäng, berättas det att Gustavsberg i korpsammanhang placerat sig på bronsplats vid ett par tillfällen.

I bowling har Centrifugalrör rövat hem Vandringspriset i två raka tävlingar och fått sin första inteckning.

Korpfotboll har spelats mellan Finska Klubben och ett lag från fabriken. Vi vann.

Waldemar Wahlgren fick första pris för en sjömansberättelse i radions program "För oss äldre". Vi lyssnade och tyckte den var så bra att den kan få plats i Gustavsbergaren.

Gun-Britt Petersson, Gustavsberg, har erhållit Lions clubs studiestipendium på 1.500 kr för utlandsvistelse.

Hv-guld till Artur Teglund

Lördagen den 29 maj firade Hemvärnet sin 25-åriga tillvaro med parad och medaljutdelning på Borggården. En stor musikkår spelade och försvarsminister Sven Andersson delade ut Hemvärnets guldmedalj till 25 förtjänta män och kvinnor från hela landet. Från vårt försvarsområde blev det glädjande nog en gustavsbergare, nämligen hemvärnsman *Artur Teglund* som tillhört Hemvärnet sedan starten.

Övriga närvarande var förutom vakten, som både avgick och utgick från Hemvärnet, Rikshemvärnschefen general Per Kellin, kommendanten överste Tham, m. fl. höga representanter för samtliga frivilliga försvarsgrenar.

Alltid redo!

Pojkpatrull ur Gustavsbergs SMU-scoutkår
Foto: K. E. Gustafsson

År 1947 räknar Gustavsbergs SMU-scoutkår som sitt födelseår. Då tyckte bröderna Roland och Lennart Wahlin att något måste göras för samhällets pojkar och fick gott stöd av dåvarande överläraren, sedermera rektorn, Vilhelm Gezelius. Man bildade VP, Våra Pojkar och senare samma år VF, Våra Flickor. År 1961 anslöts vårt scoutarbete till Svenska Scoutunionen och från och med i år har praktiskt taget alla scouter i vårt land gemensamma klassprov. Som i allt ungdomsarbete har framgången växlat under åren. F. n. räknar SMU-scoutkåren 70 medlemmar inkl. ledare.

Den gångna terminen har förutom de ordinarie veckoträffarna omfattat flera utflykter, spårningar och weekendläger. För pojkscouts del är utflykten till Ungdomsgården Klubbensborg värd att nämna. Då visade verkligen våra grabbar lejonklon genom att efter alla konstens regler utklassa både Fruängens och Liljeholmens pojkar i kampen om läderkulan. Gissa om man var belåten den kvällen! Två weekendläger i slutet av maj kunde vi genomföra. I-klassscouterna styrde färden till Runmarö, där man efter framkomsten byggde vindskydd och lagade mat, bestående av kyckling som var och en grillade på spett över elden. Att en och annan också fick lite sot med ner i magen kunde inte förta den goda aptiten och glädjen att själv kunna klara matlagningen. Söndagen ägnades åt läger- och pionjärarbete samt orientering. Samma helg trampade 30 av våra III- och II-klassare iväg på sina cyklar till Skälsmara, Ingarö. Patrulledaren fick en skiss över Ingarö och nu gällde det att hålla samman de sina, mens' stockholmarna svepte förbi i dollargrinen. Nåväl, alla kom lyckligt fram och då smakade det bra med kall saft nerför strupen. En sista finslipning av kunskaperna i en rundvandring bland ledarna gav belägg för att de flesta var väl förberedda för morgondagens eldprov. Framåt kvällen åkte potatisgrytan på elden och tillsammans med köttbullar fick vi en härlig middag. En promenad med mottot "Håll naturen ren" hann vi också med innan lägerelden flammade och glada sånger klingade. Kaplan höll i trådarna med den äran och en lagom blandning av skämt och allvar präglade kvällen. Tidigt på söndagsmorgonen gav vi oss ut på spårning och alla patruller visade hur man gör en blusbår, stegar 100 m, tofsvipans utseende m. m. Efter 4—5 timmars vandring i det fria var det dags för hemfärd och den kvällen var det skönt att krypa till kojs i egen säng efter en jobbig men rolig helg.

Pingstdagens kväll hölls högtidsgudstjänst i Missionskyrkan. Under pianomusik tågade man in med fanor i spetsen. Kårchefen fick inviga några kamrater till III-klassare och delade ut 10 II-klassmärken. Några pojkar fick mottaga I-klassmärket och kan nu börja med specialproven. Lars Bertil Arvidsson medverkade med flöjtsolo och Monica Svensson visade fingerfärdighet på piano. Patrullen Pantern fick ännu en inteckning i de afrikanska buffelhornen, då de visat bästa uppförande och mest närvaro. Kaplan talade till oss om glädjen och allra sist läste vi scoutbönen. Och nu ligger sommarens läger på Runmarö framför och dit hoppas vi att alla våra scouter skall åka.

KeG

*

På förmiddagen den 30 maj förde ett 30-tal scouter och vargungar högra handens fingrar till pannan ute vid hemvärnsgården. Därmed var Gustavsbergs scoutkår återuppväckt, den gamla somnade nämligen in 1961. Med stojande, snabbt nedtystade barn som bakgrund, svor alltså några barn och ungdomar att vid Gud och fosterlandet följa grundaren Baden-Powells intentioner. I sin strävan att klara alla prov, har de veckorna före invigningen samlats till möten och sprungit omkring i Gustavsbergs skogar. Organisatörerna har naturligtvis arbetat något längre. De hade sitt första protokollförda sammanträde i januari och har sedan dess träffats två gånger i månaden för att planlägga verksamheten. Bland det första de företog sig var att utbilda ledare. 12 personer från Gustavsberg skickades följaktligen till en kurs i Dalarö. Dessa kunde sedan hjälpa de tänkta vargungarna och scouterna med de prov, som skulle leda fram till invigningen. På relativt kort tid lyckades man få fram omkring 30 ungdomar, som således högtidligen invigdes en söndag i slutet av maj.

Flickpatrull ur Gustavsbergs scoutkår
Foto: Leif Andersson

De invigda skall nu få lära sig att älska naturen och göra goda gärningar en masse för att bli goda människor, samt nå till toppen av en scouts bana. Denna höjdpunkt består i att få genomgå en Gilwellkurs vid anläggningen i Rockelstad om man är pojke, eller en Treklöverkurs på Frustunaby nära Gnesta om man är en av det andra könet. Men för att nå dit krävs mycken praktisk och teoretisk kunskap. Börjar man i tidig ålder har man gott om tid att preparera sig, och är jag t. ex. en flicka på åtta år kan jag starta som blåvinge. Namnet är hämtat från Strindbergs "Blåvinge finner guldpudran", och även grabbarnas motsvarighet har litterär anknytning. Deras epitet är ju vargunge och kommer från Kiplings Djungelbok, vilken bekant handlar om pojken Mowgli som lever upp bland vargar. När blåvingen och vargungen blir äldre avancerar de upp på stegen. Efter de här första stadierna finns det möjlighet att bli flick- eller pojkscout, seniorscout osv.

Efter invigningen vid hemvärnsgården tar scouterna ledigt över sommaren. Till hösten återupptas verksamheten igen, och då ställs organisatörerna inför ett vanligt problem. Det är ledarbristen som spökar. Därför ber ledarna om hjälp att få lära så många som möjligt något om skog och mark, hyfsat uppträdande m. m. För att leda den här ungdomen behövs, betonas det, ingen expertutbildning. Det enda som fordras är intresse, och de som har ett sådant kan vända sig till någon av kårstyrelsens medlemmar. Dessa är: Lars Appelgren, ordförande, Margareta Skoglund, vice ordförande, Kerstin Holmér, sekreterare, Sven Fallstig, kassör och Omar Edvardsson, materialförvaltare.

G. B. A.

Företagsnämndens kvartalsmöte inträffar just under tidningens pressläggning. Men vi har sneglat litet i diverse rapporter och kan ge en allmän orientering om vad som kan vara värt att notera.

Skyddskommittén med skyddsombud hade studieutflykt den 17 maj, då man under sakkunnig ledning tittade på Tekniska muséets intressanta samlingar, där vi bl. a. återfann en del gamla elektriska grejor från Gustavsbergs gamla elverk. Extraförplägnad intogs i en av utställningssalarna. Vi tog ett par bilder från utflykten.

I:a kvartalets yrkesskadestatistik visar 17 yrkesskador med 306 sjukdagar. Ökat antal färdolycksfall förtjänar särskild uppmärksamhet. Det behövs tydligen bättre beredskap mot riskerna vid gång och cykling till arbetet vintertid. Det har också visat sig att ovana vid arbetet efter en sjukdomsperiod i några fall orsakat skada, vilket föranledde kommittén att diskutera former för återinpassning i arbetet, t. ex. med träning under rehabilitering. — Läkarmottagningen har nu fått apparatur för kortvågsbehandling, som dr Bellander tror kan motverka reumatiska krämpor, ischias och andra inflammationer. — Intensivare bullermätningar rekommenderades.

I Förslagsverksamheten har till mitten av maj 36 förslag inkommit, vilket är ett fint resultat jämfört med tidigare år. Flera förslag fordrar lång prövotid, bl. a. en del av dem son ingivits i Idé-tävlingen. Den har därför ännu inte fått sin slutbedömning. Antalet premierade förslag är hittills 27 med en sammanlagd summa av kr. 2.605:—.

Personaltjänsten har fått en ny bostadspaviljong för nyrekrytering av folk och tillfällig förläggning av montörer i pågående nybyggen. Tyvärr får man räkna med sedvanlig mindre avgång inför semestern, och det har sina svårigheter att snabbt ersätta sådana som kan jobbet. — Meddelande från Företagsnämnden med senaste protokoll har tryckts och utdelats till samtliga anställda. — I samarbete med finska klubben har en finsk teaterföreställning ordnats i Bergasalen, som av skratt och applåder att döma var trivsam. Finska klubbens fotbollslag har också haft en match mot fabrikens korplag. Vem vann? — Tältkort har börjat utlämnas. I år skärper vi kraven på utnyttjandet av denna fina tältplats, både ifråga om tältförläggningens beskaffenhet och den allmänna ordningen. Endast anställda över 18 år får tältkort. — På korpidrottens sida har fabriken varit representerat i skytte vid flera tillfällen, i orientering och med lag i både golf och bowling. — Ett 70-tal skolelever har beretts sommarjobb på olika fabriksavdelningar och kontor, ett 10-tal vinner troligen anställning inför hösten, och för dessa planeras en kortare informationskurs. — Några kända arbetskolleger och pensionärer har beslutat att lägga av jobbet, Martin Lätt, Snickarverkstaden, Agnes Andersson, Dekor och Anna Bäckström, Sanitet. Vi tackar dem för gott jobb och gott humör och hoppas att de ställer upp, om vi behöver förstärkning. — TPF har haft en personalutflykt till Åland. Allt väl ombord.

Närmare rapport från *produktionen*, försäljningen m. m. får vi återkomma till efter nämndsammanträdet.

Utbyggnaderna på olika håll går sakta framåt. Den förnämliga kajen vid Kattholmen är snart färdig och mindre kraftiga skakningar varslar om att sprängningen av berget också snart har klarats, så att ytterligare utrymmen vinnes för ev. framtida behov. Tillbyggnaden av badkarsfabriken har kommit fram till inredningsarbetena, och i höst börjar överflyttning av pressar, saxar och svetsmaskiner jämte uppställning av en del nyförvärv i maskinparken.

Sekr.

Som sagt var

En allmän föräldrautbildning måste göras obligatorisk för alla föräldrar — med risk att de annars mister rätten att ha omvårdnaden om sina barn. Naturligtvis skulle ett sådant system innebära en frihetsinskränkning för föräldrarna, men det är inte det, det är fråga om. Vad det gäller är barnets rätt till gynnsammast möjliga förutsättningar vid sin livsstart.

För var och en som inte delar den osmakliga ståndpunkt, att föräldrarna skulle äga barnen, står det klart att barn är medborgare som andra. Av naturliga skäl kan de inte ta vara på sin egen rätt, därför måste samhället göra det. I allmänhet överlåter samhället den direkta förmyndarrätten åt föräldrarna. Det bör ske även i framtiden, men bara på villkor att föräldrarna tillgodogör sig grundläggande kunskaper i barnaskötsel och barnpsykologi.

Per Garthon i ST-debatt

Sista da'n i jobbet

T.v. avtackas Martin Lätt av ing. Teglund sista dagen i jobbet. T.h. får Agnes Andersson vas med blommor i avskedsgåva genom verkm. Lowndes.

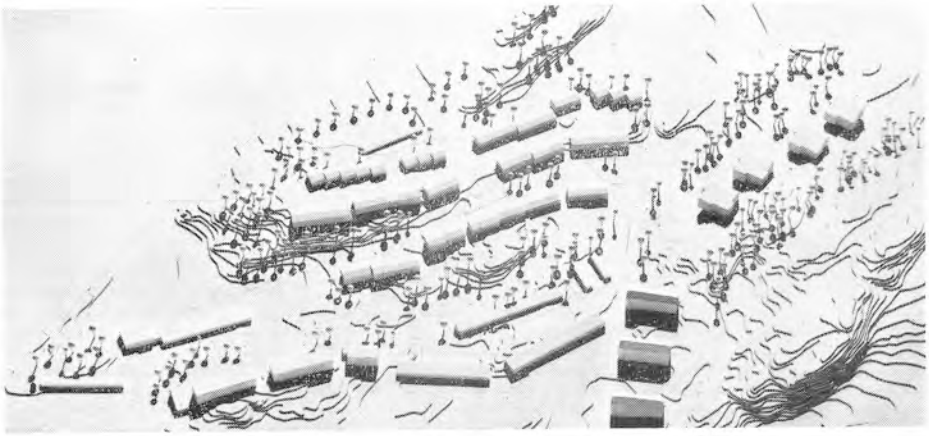

I Hästhagen projekterar fabriken ett 70-tal lägenheter i lamell- och radhus. Här en modell i gips över det framtida området, där arbetena för grunder redan delvis påbörjats.

En bild från ett gammalt arbetslag från 20-talet. Främre raden: murarmästare Steen, byggmästare Danielsson, plåtslagare Jansson, rörmokare Larsson, smeden Jonsson, svarvare Sahlén, målare Poijes, reparatör Karlsson och smeden Elius. Bakre raden: Befallningsman Johansson och smedbiträdena Karlsson, Jonsson, Eriksson, Svensson, Janson, Gustavsson och Jonsson.

Skyddsombud och ledamöter i skyddskommittén lyssnar intresserat på guidens introduktion av Tekniska muséet. Nedan en bild från gruvans verktygsavdelning.

Borgerliga medlare

Till borgerliga medlare har utsetts nämndemannen Alice Pettersson och rektor Sixten Lyngander. Dessa utgör alltså ett alternativ till kyrklig medlare.

Daghem i Lugnet

En kommitté har valts för att arbeta med utformningen av det blivande daghemmet som bl.a. kommer att tjäna som kvartersungdomsgård. Kommittén fick följande sammansättning: Harry Pettersson, Fritz Berg, Göran Malmstedt, Edla Sofia Arvidsson och Yngve Nyström. Om planeringen håller beräknar man kunna börja med byggnationen i oktober i år.

Traktor till kommunen

Ett anslag på 40.000 kronor har beviljats för inköp av traktor med släpkärra till kommunen.

Ny Folkpark i Gustavsberg

Herrarna Fritz Berg, Sven Wahrenberg och Axel Öhlund har väckt motion om utredning av ny plats för folkparken som måste flyttas.

Motionen överlämnades till kommunalnämnden för utredning.

Grisslingebadet

Sjöbottnen har rensats och nya badbryggor byggts för årets badsäsong. Även omklädningshytterna har förbättrats.

Gustavsbergs kommun och sommargästerna på Ingarö har fått besvär med kioskhandeln vid Björkviks brygga. Den gamla kiosken har utdömts av hälsovårdsnämnden och den nya står på hjul. Så nu har byggnadsnämnden kopplats in för att avgöra, om den är att anse som byggnad eller fordon. Sommargästerna får därför ge sig till tåls ett tag.

"Storstaden"

Gustavsbergs kommun

Vikarie för tjänstledigt kontorsbiträde sökes till Skolkontoret.

Tillträde senast 1/8 1965. Sök. bör vara väl insatt i allmänna kontorsgöromål.

På Hemmet för de gamla pågår kurser i olika slags handarbeten, varifrån denna glimt är hämtad.

Ingarö Arbetarekommun invigde sin nya fana den 29 april, och den fördes för första gången i demonstrationståget på 1:a maj. Fanvakten ovan utgörs av fr. v. *Tore Wahlström, Karl Arne Jakobsson, Göran Malmstedt, Sven Löfbom och Valfrid Pettersson.*

Vänortsbesök

Lördagen den 12 juni anlände åtta kommunalmän från Gustavsbergs vänort Hyvinge i Finland. Sällskapet bestod av kommunalfullmäktigeordförande Alpo Jokinen, kommunalstyrelseordförande Alpo Kanerva, kommunalfullmäktigeledamöterna Jarl Palosvirta, Pentti Pykälä-Aho, Esko Sarvikas, Eero Taponen och kommunalkamreren Toivo Kivelä.

Gästerna inkvarterades på Gamla ålderdomshemmet, som iordningställts för ändamålet. Under lördagen besökte gästerna Kommunalkontoret, Domus, Vattentornet och Kvarnbergsskolan. Söndagen den 13 juni upptogs av en rundtur i Huvudstaden där stadsdelen Farsta var ett av förevisningsobjekten. Dagen avslutades med besök hos Finska Klubben i Gustavsberg och samkväm på Gamla hemmet. Måndagen den 14 juni fick våra gäster besöka Gustavsbergs Fabriker. Samma kväll avreste de med Finlandsbåten från Skeppsbron.

Gästerna riktade ett varmt tack till Gustavsbergs Kommun och sade sig vara imponerade av det sätt på vilket kommunen löst sina problem.

Fritt Forum

För något år sedan tillsatte kommunen en antiskräpkommitté. Det enda resultatet vi har sett av denna var att några skolbarn ett par dagar samlade skräp runt samhället och att vi fick en papperskorg till i Lugnet.

När man ser hur de ökade förtjänsterna används till att ge barnen mer snaskpengar och att snaskpapperen slängs runt om i samhället, så undrar man om det inte vore dags att göra en ordentlig kampanj mot nedskräpningen. Det är för övrigt inte bara barnen som kastar omkring sig. Vi som har tomter i Lugnet får plocka även sådant som äldre personer tanklöst har kastat ifrån sig. Fram för ett renare samhälle. Och fram för större respekt och aktsamhet av planteringar och gräsmattor.

B- -n.

*

Nu måste verkligen Hälsovårdsnämnden gå in för en annan stängningsanordning för soptunnelocken. Rävarna bänder nattetid upp dem och sprider avfallet runt omkring. En bygel vore väl en enkel sak att anbringa!

N-b

*

Arg röst i telefon frågar vad som är meningen med den stora sopkantin, som placerats intill fabriksentrén. Inte trevligt i dessa besökstider.

Folknykterhetens Dag

firades traditionsenligt i Folkparken den 27 maj. Skolans blåsorkester inledde med en konsert. Ledaren för Stockholms nattpatrull, Harry Widemyr, talade om erfarenheterna av nattpatrullens verksamhet. Vid skildringen av vissa ungdomars attityd mot samhällets representanter, uttalade han optimism om deras normala inlemmande i samhällslivet.

Scenstudion medverkade med sång och musik och trollkonster utfördes av magister Sundin.

Publik c:a 400 personer.

Ungdomsträffen

Den kommunala ungdomsverksamheten skall i sommar satsa på allmän idrott, friluftsliv och lekplatsverksamhet.

När det gäller friidrotten, så skall man naturligtvis inte förvänta sig några större framgångar den allra första säsongen, men med siktet inställt på kommande år så tror jag att förutsättningarna finns. Härmed uppmanas alltså alla idrottintresserade ungdomar att uppsöka det natursköna Farstaborg och idka friidrottsträning. I regel är Farstaborg ledigt på eftermiddagarna.

Så var det friluftslivet. Kommunen kommer även i år att anordna bad- och simskoleresor till Grisslinge havsbad och Södersved. Dessutom skall vi åtminstone försöka att arrangera någon bussutflykt.

Lekplatserna har rustats upp betydligt inför sommaren, nu hoppas vi att de också skall få en högre besöksfrekvens. Försök till organiserad verksamhet skall göras, förutsättningen är att man kan trolla fram frivilliga ledare.

Förfrågningar och upplysningar kan göras hos Bernt-E. Lindberg, Kommunalkontoret, säkrast mellan kl. 8.30—13.00. Tel. 301 15, bost. 317 95.

B. L.

Hepstars!
Ett par bilder
från Pop-gala
i Bergasalen.
Talar för sig själva.

Från skolans horisont

I strålande försommarsol ägde den traditionella årsavslutningen rum vid skolorna i Gustavsberg. Många gustavsbergare har frågat, varför inte skolan alltid väljer en lördag som avslutningsdag. Då skulle nämligen föräldrar och andra intresserade kunna åse "festtåget" utan att begära ledigt från arbetet. Svaret är att samordningsproblemen i Stor-Stockholm i fråga om läsårets lovdagar etc. ligger hindrande i vägen för ett fritt val för de enskilda kommunerna. Nåja, många hade i alla fall mött upp vid vägkanterna, och kyrkan var fullbesatt, när avslutningshögtidligheten tog vid. En lång rad premier och stipendier utdelades. Här följer en förteckning över mottagarna av dessa:

Småskolans avslutning och marsch till kyrkan efter skolans musikkår. In i det sista fick våra duktiga skoltrafikpoliser göra rätt för sig.

Vän av skolan: Bästa studieresultat i avslutningsklasserna

Hans Hildbrand	9a¹
Jean Eklund	9a²
Gunilla Östgren	9g¹
Rigmor Säll	9g²
Sven-Erik Svensson	9y¹
Birgitta Wiik	9y²

Premium i slöjd: Konsum Gustavsberg

Lena Dahlander	9y¹
Birgitta Eriksson	9y¹
Siv Lindgren	9y¹
Kjell Norman	8a
Lars Hansson	7f
Nils-Olof Olsson	8e

Premium i musik:

Christina Backman	9g¹
Anneli Nilsson	7a
Gunnar Weiss	8b

Idrottspremium: Resa till idrottsläger i Visby

Erik Sondén	8d
Monica Åhman	8d

Premium till klassens bästa kamrat:

Nils-Olov Jacobsén	9a¹
Jonny Bergman	9a²
Bo Norlin	9g¹
Otto Fagerstedt	9g²
Vivianne Norling	9y¹
Åke Åmark	9y²

Barlowska fonden: Målsmannen skall vara anställd vid AB Gustavsbergs Fabriker

Stefan Lindahl	9a²
Anne Larsson	9g¹
Siv Lindgren	9y¹

Premium i teckning: Gåva av anonym givare

Heidi Kivimäki	9a²
Ingalill Wiberg	9a²
Gunilla Östgren	9g¹
Eva Appelgren	9g²
Anna Kinnemark	9g²
Björn Hagman	9y²

Skolpolispremium:

Arne Andersson	6a
Göran Edqvist	6a
Ulf Larsson	6a
Kjell Persson	6a
Kenneth Melcher	7b

Skolstyrelsens premier till korridorvakter:

Per Jansson	9a¹
Thomas Nyström	8c
Bo Persson	8b
Anneli Hallstener	8e
Gundel Johansson	8f
Christer Wallerman	9a¹
Jan-Olov Larsson	9a²
Roland Johansson	9a²
Lennart Alberg	9g²
Otto Fagerstedt	9g²
Göran Ulfshammar	9g²

Trafikpremium:

Lars-Bertil Arvidsson	4a
Marita Lindberg	4b
Anette Grundström	4c
Gunilla Westling	5a
Ann-Christin Johansson	5b
Kerstin Engvall	5c
Arne Nordström	6a
Markku Kivimäki	6b
Ove Westerberg	6c
Christina Karlsson	7a
Allan Thelberg	7b
Ola Eriksson	7c
Christer Lundblad	7d
Pablo Wiking	7e
Kenneth Wadström	8a

Skoleleverna hade traditionellt Gökotta 27 maj. Man var tidigt uppe för att lyssna till fågelsången. Här tittar man på jättegrytorna i bergen vid Ösby.

Ulla-Märta Teglund	8b
Jonas Fellke	8c
Erik Sondén	8d
Kim Kristensson	8e
Gunnar Arnesen	8f
Per-Olof Blom	9a¹
Lennart Lindahl	9a²
Karin Bjurling	9g¹
Eva Appelgren	9g²
Jouka Lehto	9y¹
Rune Hamberg	9y²

Utlandsstipendium: AB Gustavsbergs Fabriker

Christina Backman	9g¹
Gunilla Östgren	9g¹
Alice Ulltin	9g²
Sven-Erik Svensson	9y¹
Tommy Malmstedt	8b

Yrkesskolan:

Ingrid Pettersson

Från skolstyrelsen, lärarkåren och sist men inte minst från de lyckliga elevernas sida riktas ett varmt tack till alla dem som genom gåvor och donationer möjliggjort stipendieutdelningen.

Tyvärr ligger det lite malört i glädjebägaren i skolspalterna denna gång. Skolnämnden har ändrat på den av skolstyrelsen föreslagna organisationen av klasser för läsåret 1965/66. Vi måste inrätta en avdelning med elever i åk 1—2 och en avdelning med elever i åk 3—4 under det nästkommande läsåret. Till sist önskas alla än en gång en lång, solig och angenäm badsommar.

S. W.

B-skolan - en fördel eller nackdel?

Av övningsskolläraren Anna-Lisa Olsson, Lärlingsskolan i Stockholm

Tänk att få medverka när unga individer växer andligen. Det är många lärares dröm att få göra detta genom alltmer individualiserad undervisning. I klasser av storleksordningen 30 elever är detta mycket svårt. Det finns emellertid en grupp kolleger, som i det fallet är lyckligare lottade än de flesta. Jag talar om oss, som får ta hand om B1 (b)-klasser. Dessa inrättas ju i de fall då barnantalet är för litet för att räcka till A (a)-klasser. Tyvärr tycks en del föräldrar tro att B1 (b)-formen innebär en försämring för eleverna. Detta får väl förklaras som ren okunnighet om skolans olika organisationsformer. I tätorter har man ju tyvärr inte ansett sig ha råd med den förnämliga B (b)-formen. Men det inträffar i våra dagar att man ibland tillåts inrätta dylika avdelningar även där. Man vill inte att yngre elevgrupper ska behöva resa alltför långt och detta skäl godtages oftast av myndigheterna.

För eleverna innebär denna skolform ingen som helst skillnad vad beträffar kurserna. En elev som genomgått klass 3—4 har fått lära sig precis detsamma som en elev som genomgått A-formens 4:e klass. Däremot har eleven i 3—4 varit med om arbetsformer, där kvaliteter uppövats, som kanske inte kommit in i bilden i A-klassen. Man har sagt att i A-klasser *bör* man differentiera undervisningen. I B-klasser *måste* man göra det. Detta beror på att läraren har flera årskurser att arbeta med samtidigt. I färdighetsämnena måste han ta var klass för sig (om han inte har så liten grupp, att han kan individualisera helt). De övriga eleverna får vid dessa tillfällen arbeta självständigt. De kan inte få hjälp just då och tvingas även att arbeta tyst för att den övriga undervisningen inte skall störas. Detta ger något mycket värdefullt, nämligen träning i att klara sig själv. Naturligtvis anpassar läraren arbetsuppgifterna så att varje elev har möjlighet att klara av dem. Denna arbetssituation får eleven uppleva upprepade gånger varje vecka och den ger så småningom resultat utöver vad själva arbetsuppgiftens genomförande innebär. Man lär sig utan att, som någon sagt, besväras av för mycket undervisning. Under de år jag lämnat ifrån mig B1:or till högstadiet har jag flerfaldiga gånger upplysts av kolleger där om att dessa elever märkbart skiljer sig från sina kamrater så fort det krävs av dem att lösa uppgifter mer självständigt. De har inte så stora igångsättningssvårigheter och verkar inte så oroade av att inte klara av det hela. De kan arbeta.

Jag lyckönskar de föräldrar i Gustavsberg, som i höst har möjlighet att placera sina elever i B1 (b)-klasser!

Gustavsbergs grundskola.

Läsårets indelning, lovdagar etc. 1965/66.

Höstterminen 1965: 22/8 - 20/12 = 121 dagar

Planerings- och studiedagar: 23/8 - 28/8 = 5 " (3+2)

Allmänt upprop: må 30/8 kl. 8^{00}-8^{45}

Terminsavslutning: må 20/12

Helgdagar	Antal	Lovdagar	Antal	Övrigt
Söndagar	18	må 11/10 allm. lov	1	Studiedag
Allh.dagen lö 6/11	1	fr 5/11 " "	1	ti 12/10
		lö 18/12 " "	1	
Summa:	19		3	1

121 dagar - 19 - 3 = 99 verkliga läsdagar

Vårterminen 1966: 10/1 - 10/6 = 152 dagar

Studiedagar: En dag i samband med länsstudiedagen samt en dag i maj.

Läsårsavslutning: fr 10/6

Helgdagar	Antal	Lovdagar	Antal	Övrigt
Söndagar	21	Vinterlov		En studiedag
Långfr. 8/4	1	må 14/2-19/2	4	(länsstudie-
A. Påsk 11/4	1	(16/2-19/2 är		dagen) samt
Kr.H.-f.d. 19/5	1	friluftsdagar)		en studiedag
A. Pingst 30/5	1	Påsklov		i maj månad
		må 4/4-7/4; 9/4 samt ti 12/4	6	
		fr 20/5 allm. lov	1	
		to 9/6 " "	1	
Summa:	25		12	2

152 - 25 - 12 = 115 verkliga läsdagar

Årets konfirmander

Flickor:

Inga-Lill Berggren, Yvonne Bergsten, Ann-Christin Bergström, Agneta Broquist, Lena Gustavsson, Ann Harding, Eira Henriksson, Anna-Greta Hultgren, Siv Johansson, Anita Larsson, Ulla Britt Larsson, Pia Lydin, Erja-Leena Lehto, Inger Lindblom, Margareta Meurell, Anneli Nilsson, Monika Nilsson, Anita Nygren, Elisabeth Kristina Olsson, Maud Olsson, Irène Remmel, Birgitta Säll, Barbro Tinggren, Carin Sundin, Birgitta Teglund, Monika Vahlström, Inger Åhlin.

Pojkar

Bengt Albertsson, Erik Göte Berglund, Jan-Olov Björk, Claudio Cadario, Nils Anders Eklund, Anders Erderyd, Arne Halvorsen, Kenneth Hansson, Markku Hellsten, Jan Hällfors, Anders Johansson, Ralf Karlsson, Roger Kastman, Lars Yngve Klinthäll, Kaljo Kuurberg, Lars Laurell, Jouko Lehto, Rolf Levin, Sven Olof Lindqvist, Jan Löfblad, Kenneth Melcher, Ronny Nyman, Tomas Pettersson, Lars Sandqvist, Robert Säll, Nils Lödergren, Leif Tallqvist, Allan Thelberg, Tommy Wallerman, Björn Waldfelt, Gunnar Weiss, Hans Åmark.

Konfirmander i Ingarö församling 1965:

Eva Margareta Broman, Inger Margareta Juvas, Eva Annika Christina Carlsson, Sylvia Susanne Lindfors, Anna Kristina Löfstrand, Irma Ingela Elisabeth Severin, Björn Lennart Eriksson, Ljusk Erik Ola Eriksson, Per Lennart Karlsson, Roy Benny Lindgren, Erik Conny Löfstrand, Leif Tore Vestlund, Per Jonny Österman.

Konfirmation var i Ingarö kyrka den 15 maj och 1:a nattvardsgång söndagen den 16 maj 1965.

KONSUM • DOMUS

Sol – Sommar – Semester

När denna tidning kommer ut till läsarna har semestertiden hunnit komma igång på allvar. Trots att så många av våra medlemmar och fasta kunder är bortresta under juli månad har vår förening då årets största månadsförsäljning.

Juli är också den månad då tillförseln av varor blir mera komplicerad genom fabrikssemestrar etc. Tack vare förståelse och den vilja till samarbete, som våra fast- och deltidsanställda medarbetare visat när det gällt förläggningen av den egna semestern samt förstärkning av extra biträden, kassörskor och skolungdomar tror vi att det hela skall fungera på ett tillfredsställande sätt. Under våren har vår personalchef Henry Ericson uppvaktats av skolungdomar, som önskat feriearbete. Antalet sökande har i år varit större än vad vi kunnat bereda plats.

Varuhuset 1 år

Torsdagen den 29 april kl. 10.00 hade vårt varuhus varit i verksamhet 1 år. Hela sista veckan i april gick i jubiléets tecken med erbjudande av olika slag. Trevliga inslag i firandet var också manskörens vackra sång och musik av den klämmiga skolorkestern. Försäljningen under första helåret i varuhuset och möbelbutiken blev tillsammans över 12 miljoner kronor. För andra "årsvarvet" har vi siktet inställt på närmare 14 miljoner... vi får se. Under vintermånaderna får vi inte full täckning för kostnader och avskrivning när det gäller varuhuset, men dessa lågmånader utspädda med toppmånaderna ger verksamheten den täckning som behövs.

Viktigt klarläggande

Nej, återbäringen skall inte avskaffas.

KF:s styrelse och förvaltningsråd har beslutat att slopa återbäringen från *Kooperativa förbundet till konsumtionsföreningarna,* som varit 0,8 % de senaste åren och i stället för de köp som föreningarna gör av KF under år 1965 lämna en varurabatt på 0,8 %. Det gäller alltså föreningarna och inte de enskilda medlemmarna. I samband med denna rapport inför rikskongressen den 31 maj ifrågasatte KF-chefen Harry Hjalmarsson om inte tiden var inne att i fortsättningen låta prispolitiken inom kooperationen bestämmas utan hänsyn till en förut fixerad återbäringsprocent. *Det har aldrig varit tal om att slopa återbäringen i föreningarna. Återbäringens storlek är beroende av det resultat, som respektive förening får på sin verksamhet. Varje konsumtionsförening äger själv i egenskap av självständig ekonomisk enhet rätt att inom ramen av stadgarnas bestämmelser besluta om fördelningen av överskottet på sin verksamhet.*

*

Räkna med Sommar - Konsum
Räkna med Sommar - Domus

är temat under vilket vi rustat våra snabbköpsbutiker för livsmedel i Gustavsberg, Fruvik, Grisslinge och Lagnö samt vårt Domusvaruhus för att på ett kundvänligt sätt taga emot fast boende och det tillskott av fritidsboende i Värmdöområdet och skärgården i övrigt.

Trevlig sommar!

G. M-n

Friskare husmor

Rätt arbetsställning och funktionella verktyg ger bättre arbetsresultat och — framförallt — friskare människor! Detta är fakta som man under de senaste åren börjat rätta sig efter vid många industrier och företag. Men hur är det med vår största arbetsplats, hemmen? Vad vet landets största yrkesgrupp — husmödrarna — om bioteknologi? Bostädernas modernisering har förstås inneburit en allmän förbättring. Men alltjämt utför det stora flertalet husmödrar sina sysslor, som hör till de tyngsta med halvdåliga verktyg och ofta i skadliga ställningar.

Folksams kvinnoråd har i dagarna gett ut en liten skrift med rubriken "Friskare husmor". Avsikten är att genom enkla praktiska råd och tips förbättra denna yrkesgrupps arbetssituation och på längre sikt också dess hälsotillstånd. Skriften är författad av Ingrid Levin och instruktivt illustrerad av Eva Billow. Priset är 1 krona och skriften kan rekvireras från Folksams kvinnoråd, Fack, Stockholm 20.

Från 1 årsdagen

Domus 1-årsdag firades med promenadkonsert av skolorkestern vid entrén och av manskören i varuhallen.

Idrottsspalten

Var finns fotbollens segerhuva?

Fotbollens segerhuva
blivit som kronisk snuva,
den smittat hela laget,
den släpper aldrig taget,
Bollen slås målmedvetet
rakt i motståndarnätet,
så snart publiken vet det
brakar det loss:
Då är det fest i Gustavsberg,
heja grabbar i vitt och rött,
Heja grabbar från Gustavsberg,
nu är gästande laget trött,
Hör hur det brakar!
Hör hur det knakar!
Farstaborg det skakar
för fotbollens skull.

Ja så sjöng vi under framgångens tid på melodien "Fest hos Gustavsson". Numera ha vi inte sett den gnistan i Gustavsbergs fotbollselva och det är väl mest på denna, som det berott på, att de jämna matcherna oftast slutat med en knapp förlust. Matcherna mot Malmköping och Gimo är sådana exempel.

2—0-förluster i likaledes jämna matcher kan noteras mot Sirius, Enköping och Högalid. Väsby var en stor överraskning och gjorde 4 mål, men Gustavsberg gjorde 2 och någon klasskillnad var det aldrig tal om.

1—1 mot Verdandi borde blivit en 2-poängare av spelet att döma, men eftersom domaren dömde, så blev det bara en "pinne".

Så har vi vinstmatcherna kvar. Jens Lindblom och Ove Thunell hade nu börjat bli varma i kläderna och K. G. Karlsson hade blivit återställd från sin skada, så vi hade den gamla fina halvbackskedjan att lita till och resultaten lät inte vänta på sig. Karlberg föll med 3—1 och Kjell-Åke Olssén och Benny Sjödahl fick hjälp av en motspelare i målfabrikationen.

Så kom Vargarna. "Porslinspojkarna" stod inte att hejda, men bollen ville inte gå över mållinjen. Till sist fick Fred Andersson en tå på bollen, som smet in vid ena stolpen och så gjorde Ove Thunell resten och en 2—1-seger var klar.

Sen slog man också Tellus traditionsenligt på Aspuddens ip med 3—2 och det förunnades Benny Sjödahl att göra "hat tric". Och från den stunden började man känna igen Benny som han var, innan han åkte ut i lumpen. Det är ju kedjan, som varit problemet denna säsong. En sista match återstår och den går den 19 juni mot Verdandi i Eskilstuna, men jag tror inte att Gustavsberg förlorar, om man spelar som på Farstaborg vid första mötet.

Gert Nilsson är nu spelklar för Gustavsberg igen och kommer att deltaga i den matchen. Han skall tjänstgöra som spelande tränare i fortsättningen.

"Lill-Lotta" Lindblom slutar i och med matchen mot Verdandi i Gustavsberg och kommer i fortsättningen att ägna sina krafter åt Ljusdals IF. Med anledning av hans 144 matcher i Gustavsbergs fotbollslag hyllades han på Farstaborg av Gustavsbergs IF med ett av föreningens standar och man lyckönskade Ljusdals IF till nyförvärvet.

Så väntar man på några andra förstärkningar till hösten och då kanske man kan klämma i med den gamla visan igen;

Fotbollens segerhuva
blivit som kronisk snuva,
och så vidare . . .

Axman.

De som ska göra't. En situation under pojkfotbollen på Farstaborg. Kanske morgondagens förstärkningar för A-laget.

Sport och stämningar kring 20-talet

Strax efter första världskrigets slut 1918 blomstrade idrotten upp på allvar igen i Gustavsberg och det spelades fotboll friskt mellan ekarna i Bleksäng. Med effektiviteten var det väl lite si och så, en spark rakt upp i luften exempelvis, kunde applåderas livligt men målen trillade in med jämna mellanrum i alla fall. Framför ena målet var en hoppgrop och från dess kant skulle alltid straffsparkarna läggas. En sådan kostade förresten en gång en exekutor ungefär 50 kronor, enligt preliminär uträkning. Ett par brustna hängslen, en uppsliten skosula, stukad fot och frånvaro från arbetet ett par dagar.

I den fria idrottens tävlingar avverkades hopp och kast i Bleksäng och löpningarna runt Bagarns träsk och hela den långa vägen runt Ösby träsk. Startplatsen för hundra meter var framför klubbgrindarna och dånet, när löparna stormade fram över bron vid Bagarån, var väldigt imponerande.

Vid sidan av återuppståndna G.I.F. bildades också några pojkföreningar. En av dessa var springpojkar på fabriken och från områdena Maria och Villagatorna och från det folkrika Tallåsen. Spelplats för dem var Kapellslätten och föreningens göranden och låtanden var ett tacksamt gyckelämne för den tidens godsformare.

I fri idrott ordnades bl. a. ett terränglopp och i sugande motlut, från Vilan upp mot Skogsbo skulle den beryktade latrinladan därovanför genomlöpas. Efter den pärsen slutade många kämpar i våldsamma kväljningar och endast mera härdade kunde fullfölja. Föreningen hade också eget bibliotek som bestod i insamlade böcker i samhället. Bloddrypande alster var ganska avancerat redan då, men det förekom också vackrare och mera berikande litteratur. Till nytta och nöje, som det stod i Gustavsbergs Nöjesklubbs Ex libris.

Emson

Suomalainen palsta

Kevät kuulumisia

Nyt on jo kesä kun tätä luemme, mutta on mukava muistella menneitäkin ja varsinkin kevättä, joka kumma kyllä ei ole kun kerran vuodessa. Kesö lasketaan alkavaksi vappuna, mutta koleaa kesää oli silloin. Kesä on vasta tällöin kun on niin lämmintä, että voi lekotella rannoilla vähän Evan- jos Aataminkin puvuissa "dikineissä", mutta kevättä hän se olikin Vappu ja suomalaiset tanssit Bergasalenissa. Olipa aivan oikea orkesteri soittamassa, eikä tarvinnut turvautua säilyttyyn musiikkiin. Sen arvaa tahti oli hyvä ja ilo irti elämästä. Vaikka olikin vapunpäivän ilta jaksoimme hypellä nuoruuden innolle peräti kuusi tuntia. Toivomukseksi jäi mieleen, etta pitäisi saada vastakin Bergasaleni vuokratuksi sen avarassa tilassa ei letkajenkkakaan ole hengenvaarallinen, sillä perustukset pitää kalliossa.

Menemme sitten ajassa hiukan eteenpäin. Oli kaunis, mutta tapansa mukaan kolea ja tuulinen sunnuntaiaamu. Gustavsbergin ampuvaseura järjesti kilpailut. Osaanottajista oli suuri osa suomalaisia, myöskin meitä uteliaita oli aika runsaasti seuraamassa. Tosissaan miehet yrittivät osumaa keskelle pilkaa, tekivät parastaan. Tuloksista en tiedä, mutta tosi oli kyseessä siis oikea kilpailuhenki jylläsi. Oli myöskin toinen urheilutapahtuma, Kerho järjesti "pimplauskilpailun", sillä tuloksella, että 17 kilpailijaa vähensi yhteensä 5 kg 450 gr merenviljaa, lapsuudentunttuja silakoita. Ei kahta kolmannetta ja se kolmas olikin jännää, sillä suomalaiset olivat haastaneet koko tehtaan joukkueen vastaansa Farstabergin urheilukentälle potkimaan palloa. Katsomossa oli paljon väkeä ja kuiskauksia kuului saapa nähdä kumpi voittaa. F. 62 siis suomalaiset olivat pukeutuneet sinisiin paitoihin ja eroittuivatkin hyvin vastapuolen punaista paidoista.

Ensimmäinen puoliaika oli puolin ja toisin tunnustelua, mutta toinen puoliaika oli tosi meininkiä, sillä olihan voitto kyseessä. Parempi tällä kertaa peri voiton ja se oli tehdas maalein 2—1. Siitä huolimatta kiitos ja kumarrus suomalaisill,e olivathan he paljoon uskaltaneet haastaessaan kokonaisen "fabriikin" ja häviö oli niinkin vaatimaton kuin yksi maali.

Siihempä taisi loppuakkin kevät sesonki edessäpäin ovat kesälomat ja senjälkeen syystapahtumat, joten sanon vain, ett kuulemiin.

Orvokki

Äitien päivä

Äitienpäivänä Kerholla oli meille äideille järjestetty hyvin rattoisa hetki. Pääskylä poimi suurten kirjailijoidemme ajatusmaailmasta muutamia ihania mietelmiä. Pirjo luki meille Hilja Haahden kauniin runon: Armas Äiti. Senjälkeen ohjelmassa seurasi kaksinlaulua joka liikutti meiden äidillisiä tunteitamme. Kahvi maistui hyvälta kotileivotun pullan kera, ja oli meillä äideille oikein tarjolla hienot kermakakutkin.

Aina luomakunnan alusta lähtien äiti on merkinyt paljon niin rikkaalle kuin köyhällekin. Köyhääkin köyhempi voi päästä osalliseksi kaikesta siitä mitä vain äidinrakkaus voi aikaansaada. Meidän äitien, jotka olimme juhlassa, ajatukset eivät askarelleet vain oman minämme ympärillä, vaan varmaan muistimme myös omaa äitiämme. Toiset meistä ovat siinä onnellisessa asemassa, että äiti vielä on elossa, kun taas toistemme äidit piettää maan musta multa. Meillä kaikilla on varmaakin monta kaunista muistoa äidistämme, joka omalla rauhalisella olemuksellaan teki meidän lasten elämän niin huolettoman iloiseksi. Istuessani kerhohuoneessamme menivät ajatukseni kerta toisensa jälkeen lapsuuteeni, jonka keskipisteenä oli äiti. Kotimme oli hyvin köyhä, maallista mammonaa ei ollut, mutta äidin rakkautta saimme kaikki yhdeksän lasta rukka-mitalla. Olen monasti ihmetellyt kuinka äiti jaksoi kantaa kaikki raskaat taakat nurkumatta. En koskaan kuullut hänen sanovan että taakka olisi ollut liian raskas kantaa. Varmaankin hän monena yönä itki itsenä nukuksiin, me lapset emme saaneet sitä nähdä. Hänellä riitti aina aikaa meille, emme me silloin ymmärtäneet että sen ajan hän otti takaisin pikku tunneilla, kun me lapset nukuimme ihanaa huoletonta untamme. Joskus kun satuin heräämään puolen yön aikaan niin näin äidin istuvan joko parsien, paikaten, tai kutoen sukkaa. Ja kukapa muu kun äiti oli aamulla ensimmäisenä hereillä. Usein kun me lapset vasta raotimme silmiämme oli hänellä jo taikina valmiina ja aamuteen kansa saimme monasti ihania lämpimiä. Mistä hän sai voimaa tuohon kaikkeen? Hän luotti Jumalan apuun, eikä hänen koskan tarvinnut jäädä vastausta vaille. Meillä nykyajan äideillä on melkein kaikki koneelliset joilla talousvälineet, pesukoneet, pölyimurit, pyykkikoneet j.n.e., meillä pitäisi jäädä paljon aikaa lapsillemme. Mutta jääkö sitä? Vieroittaako tämä teknistyvä maailma äidit lapsistaan? Nyt on aika rahaa, muistammeko edes sitä että äidinrakkautta ei korvaa miljoonakaan kruunut. Kun myötätuuli puhaltaa on niin helppo unohtaa tuon kaiken hyvän antajaa. Sodanpauhujen keskellä, kun vastoinkäymiset seurasivat toisiaan, useat meistä ristivät kätensä ja pyysimme Taivaan Isän apua, silloin emme hävenneet, kuten ehkä nyt. Meillä äideillä on suuri vastuu kannettavanamme. Ymmärämmekö me että juuri meistä riippuu millainen huomispäivän maailma on, ja millaisia huomispäivän johtomiehet ovat?

Lopuksi vielä SUURKIITOS teille miespuoliset kerhonjäsenet että muistitte meitä äitejä. Toivottavasti tämä tulee hyväksi tavaksi.

Maila

Finska teaterbesöket 18/5 i Bergasalen hade en tacksam publik inför "Nygiftas bekymmer".

Födda

27/3 Per Anders, son till mattläggare Curt Artur Ek och h.h. Ingeborg Marianne f. Lundgren

27/3 Lars Peter, son till bilinstruktör Lars Helmer Ekman och h.h. Ann-Mary f. Svensson

29/3 Anneli Margareta, dotter till transp. arb. Erik Per-Olof Enqvist och h.h. Hjördis Dagmar Margareta f. Skans

29/3 Jens Holger, son till aff.bitr. Kaj Mikkelsen och h.h. Elsie Lilian Margareta f. Holgersson

29/3 Ingela Margareta, dotter till aff. bitr. Kaj Mikkelsen och h.h. Elsie Lilian Margareta f. Holgersson

30/3 Tero Atte Olavi, son till fabr.arb. Pentti Olavi Lehto och h.h. Tuula Ritva Liisa f. Räikkä

5/4 son till rep. Arne Vincent Andersson och h.h. Elsy Marianne f. Granberg

7/4 Mats Raymond, son till chaufför Stig Reimond Ringqvist och h.h. Eva Gunilla f. Holmberg

9/4 Hans Ken, son till aff.bitr. Hans Gunnar Larsson och h.h. Elsa Viktoria f. Boström

9/4 Kaj Nils Christer, son till svetsare Kaj Bertil Bergström och h.h. Marianne Vilhelmina f. Larsson

10/4 Johan Gustav, son till utredn.ass. Olov Gustaf Treskog och h.h. Birgitta Maria Helena f. Nordmark

12/4 dotter till lärarkand. Sune Arnold Karlsson och h.h. Inger Marianne f. Porsklev

15/4 dotter till mekaniker Lars Vilhelm Jansson och h.h. Monica Ingegerd f. Olsson

16/4 son till båtbyggare Karl Mikael Vesterberg och h.h. Ingrid Eva Sofia f. Karlsson

18/4 dotter till avd.chef Alrik August Valdemar Lingebjer och h.h. Clary Elisabeth f. Ullberg

18/4 Gunnel Anette, dotter till kont. Bengt Göte Johansson och h.h. Signe Gunnel f. Rantakyrö

22/4 son till folkskoll. Karl Rune Berglöf och h.h. Inga Kerstin f. Anderberg

23/4 Ylva Anna Marianne, dotter till elektr. Nils Martin Reinhold Olsson och h.h. Yvonne Marianne Synnöve f. Sandering

28/4 dotter till Björn Gustav Berg och h.h. Solveig Anna Margareta f. Broqvist

29/4 Ann-Christin Margaretha, dotter till fabr.arb. Sune Lennart Ekmark och h.h. Ann-Marie Margareta f. Ohlsson

30/4 dotter till fabr.arb. Sven Torsten Höglund och h.h. Karin f. Enberg

6/5 Ingela Therese, dotter till rörarb. Rolf Evert Nordström och h.h. Ragna Astrid Margareta f. Nilsson

7/5 son till plåtslagare Nils Jörgen Liman och h.h. Agneta Elisabet f. Olsson

7/5 dotter till butiksförest. Ove Kennert Ingemar Elofsson och h.h. Gun Marianne f. Olsson

9/5 son till fabr.arb. Eero Viljo Nauska och h.h. Aino Marjatta f. Heinola

12/5 son till aff.bitr. Nils Ivan Nylander och h.h. Etel Ann-Lis Margareta f. Storbacka

14/5 dotter till fabr.arb. Eduard Johann Berchtold och h.h. Anita f. Borelli

15/5 son till kamrer Gustav Magnus Gustafsson och h.h. Ulla Birgitta f. Friberg

18/5 Erik Stephan, son till ungdomsass. Bernt Erik Lindberg och h.h. Monika Sofia Christina f. Persson

23/5 son till fabr.arb. Pertti Johannes Similä och h.h. Eila Regina f. Kuronen

Vigda

3/4 Stig Sören Lundqvist och Siv Inga Linnéa Marian f. Gustavsson

17/4 Frans Tore Ivan Johansson och Nancy Erika Larsson

17/4 Sixten Roland Persson och Siv Gertrud Eriksson

Döda

4/4 Transp.arb. Karl Johan Eliasson, Ingarög. 7 *45 år*

16/4 Sanitetsgjutaren Erik Vilhelm Lund, Tallv. 8 *54 år*

18/4 Vägarb. Sten August Eugén Östlund, Mörtnäs *65 år*

18/5 Lagerförest. Erik Gustav Jonasson, Höjdg. 3 *81 år*

18/5 Förman Emil Gottfrid Larsson, Farsta *76 år*

Tack!

För vänligt deltagande vid min makes och min fars, Erik Lund, sjukdom och bortgång ber vi på detta sätt att få framföra ett vördsamt tack till fabriksledning, förmän och arbetskamrater.

Edit Lund
Håkan

För allt vänligt deltagande vid min älskade makes och min pappas Emil Larsson bortgång samt för den vackra blomstergärden vid hans bår ber vi få framföra vårt varma tack till AB Gustavsbergs Fabriker, Kolleger på Avd. 257, Bärarkamraterna, Gamla arbetskamrater och Pensionärsföreningen.

Sandra Larsson
Verna o. Alf

För visat deltagande vid vår kära makes och faders, Karl J. Eliasson, bår och för de vackra blommorna ber vi härmed att till släkt, vänner och arbetskamrater samt AB Gustavsbergs Fabriker frambära vårt varma tack.

Maria Eliasson
Maj Britt

*

För vänlig uppvaktning på min 70-årsdag ber jag att till Gustavsbergs Fabriker, förmän och arbetskamrater, pensionärsföreningen, släkt, grannar och övriga vänner, få framföra mitt varma tack.

Hedvig Nilsson

För all vänlig hågkomst och uppvaktning på min 70-årsdag ber jag att till fabriksledning, arbetskamrater, Baptistförsamlingen, personal och kamrater på Hemmet, släkt och övriga vänner, få framföra mitt varma tack.

Ester Nilsson

Ett varmt tack för visad vänlighet i form av blommor och gåvor på min 60-årsdag.

Uno Lindberg

Ett hjärtligt tack till företagsledning, arbetsledare, arbetskamrater, släkt, grannar och vänner för all vänlig uppvaktning på min 50-årsdag.

Karin Ullberg

Ett ljust och vackert minne rikare är jag genom all vänlighet och uppvaktning på min 50-årsdag.

Mitt Hjärtliga Tack
Anna-Lisa Persson

För all vänlig uppvaktning på min 50-årsdag vill jag framföra ett varmt tack till Gustavsbergs Fabriker, arbetskamrater, släkt och vänner.

Evert Hansson

För vänlig hågkomst på min 70-årsdag framför jag härmed mitt varma tack.

Elin Bonnevier

Det är inte siffrorna på sedeln utan siffrorna på prislappen — i förhållande till varans kvalitet — som avgör hur mycket våra pengar är värda. I Konsum och Domus, som inte har andra ägare än sina kunder/medlemmar, beror priserna på hur effektivt man kan organisera inköp och distribution. Därför satsar man bl a på rationella storbutiker som kan

- **omsätta mer per anställd och kvadratmeter butiksyta,**
- **erbjuda ett bredare varuurval,**
- **har bättre resurser att vårda varorna, garantera hygien och kvalitet,**
- **ge kunderna möjlighet att hitta lättare, handla snabbare, samla inköpen till ett ställe,**
- **få större möjligheter till information om varorna, ordna demonstrationer och ge råd,**
- **bli luftigare, gladare, trivsammare — göra husmors inköpsrond till en spännande upptäcktsfärd, ett behagligt avbrott i vardagsbestyren.**

Ett pris på en vara kan bara bedömas med hänsyn till kvaliteten. Men kvalitetskravet kan skifta, beroende på det aktuella behovet. Kokkött kan ibland ge lika läckert resultat som stekkött — fast till lägre pris. Tången i kökslådan kan vara av enklare konstruktion än yrkesmannens verktyg — men ändå fylla sin uppgift.
Genom en närgången inköpskontroll och aktiv rådgivning vill Konsum och Domus ge oss möjligheter att välja, att vid varje tillfälle få just den kvalitet vi behöver — till lägsta pris!

KONSUM • DOMUS

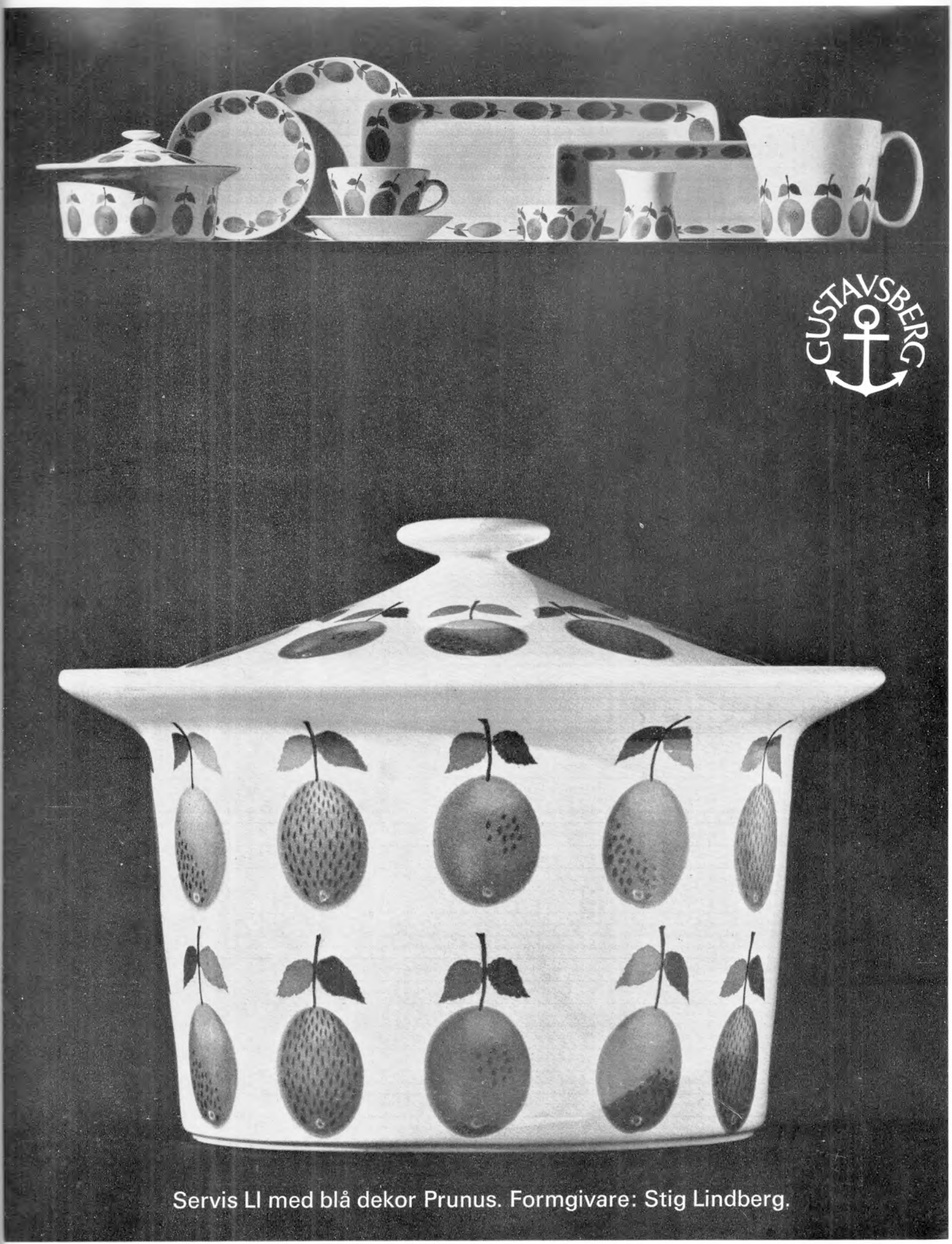

Servis LI med blå dekor Prunus. Formgivare: Stig Lindberg.

Pris 1:50 inkl. oms.